

Rechtskundig Weekblad

Vereniging zonder winsttoegmerk

Verschijnt elke zondag

Abonnementsprijs : 1.000 fr. per jaar

Postrekening nr. 3185.22

Beheer en Redactie : Prof. Mr. Ridder René VICTOR, Britselei 40, 2000 Antwerpen

Huldiging van Prof. Mr. Ridder René VICTOR

ter gelegenheid van

- zijn 75e verjaardag
- zijn 50-jarig beroepsjubileum
- het 35-jarig bestaan van het Rechtskundig Weekblad

Het initiatief om de hoofdsteller van het Rechtskundig Weekblad te huldigen werd genomen door de Vlaamse Conferentie der balie van Antwerpen naar aanleiding van het feit, dat in 1972 haar erevoorzitter 75 jaar oud werd, vijftig jaar geleden aan de balie te Antwerpen werd ingeschreven en het Rechtskundig Weekblad zijn 35e jaargang zou afsluiten.

Dit initiatief, gepaard gaande met de uitgave van een Liber Amicorum Prof. Mr. Ridder René Victor, verwierf onmiddellijk de geestdriftige toetreding en medewerking van een indrukwekkend aantal personaliteiten uit België en Nederland. Het waren, in alfabetische volgorde : A. Acke, Krijgsauditeur ; H. Aerts, emeritus Vrederechter ; Maurice Albert, Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Luik ; Mr. G. Baert ; Prof. Dr. G. Baeteman ; Prof. Dr. A. Bayart ; Mr. J. Beele, Stafhouder te Kortrijk ; H. Bekaert, Koninklijke Commissaris voor de Hervorming van de Strafrechtsprocedure ; Mr. N. Biltris, Gewezen Stafhouder ; Prof. Dr. R. Blanpain ; Mr. E. Boonen, Stafhouder te Antwerpen ; Dr. W. Brosens, kabinetschef ; Prof. Dr. H. Buch ; C. Caenepeel, Rechter in de Rechtbank van Koophandel ; Prof. Dr. W. Calewaert ; W. Claes, Minister van Nationale Opvoeding ; R.P. Cleveringa, Lid van de Raad van State (Nederland) ; Dr. A. Cloquet, Ere-voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Dendermonde ; Prof. Dr. F. Collin ; J. Constant, Prokureur-Generaal bij het Hof van Beroep te Luik ; J. J. Couturier, Vice-rector Universitaire Instelling Antwerpen ; Prof. Dr. G. Craen, Ere-secretaris-generaal van het Ministerie van Economische Zaken ; L. Craeybeckx, Burgemeester van Antwerpen ; J. L. Custers, Gewezen minister ; Mr. C. De Baeck ; Prof. Dr. F. Debaets ; Mr. A. Debergh ; Mr. J. De Beukelaer ; Dr. A. De Bounge, notaris ; Dr. W. De Groote, kamervoorzitter in het Hof van Beroep te Gent ; J. F. Dekeersmaeker, Arbeidsauditeur te Antwerpen ; Prof. Dr. René Dekkers ; Dr. P. Delahaye ; Dr.

J. Delva, Raadsheer in het Hof van Beroep te Brussel ; Prof. Dr. W. Delva ; Mr. L. Delwaide, Schepen voor handel en scheepvaart te Antwerpen ; Prof. Dr. J. De Meyer, Decaan Faculteit Rechtsgeleerdheid te Leuven ; Prof. Dr. U. Deprez, Eerste Voorzitter van het Arbeidshof te Brussel ; F. De Pauw, Decaan Faculteit Rechtsgeleerdheid V.U.B. ; Prof. Dr. R. Derine ; Prof. Dr. R. De Ryke ; Dr. A. E. De Schryver, Minister van Staat ; Prof. Dr. P. De Somer, Rector van de Katholieke Universiteit te Leuven ; R. De Valkeneer, Voorzitter van de Koninklijke Federatie van Belgische Notarissen ; Dr. I. De Weerd ; Dr. R. Dezeure ; E. Dhanis s.j., Rector van de Universitaire Faculteiten St.-Ignatius te Antwerpen ; Prof. Dr. R. Dillemans ; Dr. J. Du Jardin ; Prof. Dr. F. Dumon, Advokaat-Generaal bij het Hof van Cassatie ; Mr. J. Dyck ; Prof. Dr. Elaut, Senator ; Mr. G. Franck ; Prof. Dr. Baron L. Fredericq ; Prof. Dr. S. Fredericq ; W. J. Ganshof van der Meersch, Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie ; A. Gerlo, Rector van de Vrije Universiteit te Brussel ; Prof. Dr. M. Gotzen ; F. Grootjans, volksvertegenwoordiger ; Mr. L. Gyselincx ; Prof. J. Haesaert ; Baron Haus, Stafhouder te Gent ; Prof. Mr. B.H.D. Hermesdorf, Nijmegen ; Prof. Dr. E. D. Hirsch Ballin, Amsterdam ; Prof. Dr. A. Houtekier ; Dr. R. Huenens ; R. Janssens, Raadsheer in het Hof van Cassatie ; E. Krings, Advokaat-generaal bij het Hof van Cassatie ; Prof. Dr. R. Kruithof ; Prof. Dr. P. Lambrechts, Ere-rector van de Universiteit te Gent ; Mr. G. E. Langemeyer, Procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden ; Prof. Dr. L. Lebeer, vast secretaris van de Koninklijke Academie van België ; Prof. Dr. H. Lenaerts ; Mr. J. Lenaerts ; Prof. Dr. J. Limpens ; Prof. Dr. J. Maes ; Dr. L. Th. Maes ; Mr. J. Marck ; Prof. Dr. A. Mast ; J. Matthijs, Procureur-Generaal bij het Hof van Beroep te Gent ; Prof. Dr. J. Mertens de Wilmars ; F. Nedée, Voorzitter Universitaire Instelling Antwerpen ; Mr. H. Nelissen-Grade, Stafhouder te Leuven ;

Mr. E. Ooms, gewezen stafhouder te Antwerpen; Prof. W. Opsomer; Dr. C. Paulus, Ondervoorzitter Universitaire Instelling Antwerpen; Prof. Mr. A. Pitlo, Amsterdam; Prof. J. M. Polak, rector magnificus, Wageningen; Mr. N. J. Polak, Raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden; Dr. J. R. Rauws, Raadsheer in het Arbeidshof te Brussel; Prof. Dr. L. Remouchamps; R. Renard, Voorzitter van de Vaste Commissie voor Taaltoezicht; Prof. Dr. K. Rimanque; Dr. A. Roevens, kamervoorzitter in het Hof van Beroep te Brussel; Mr. R. Roland; Mr. L. Rombaut, Gewezen stafhouder te Antwerpen; J. Rombaut-De Bakker, Vrederechter; Prof. Dr. J. Ronse; Prof. Dr. Y. Schoentjes-Merchiers; Prof. Dr. G. Schrans; Mr. R. Schuermans, Stafhouder te Turnhout; Mr. H. Segers; Prof. Dr. R. Senelle; Dr. R. Soetaert, Raadsheer in het Hof van Beroep te Gent; Gegr. J. Stasseyns; Prof. Dr. M. Storme; Prof. Dr. L. P. Suetens; Prof. Dr. G. Suetens-Bourgeois; Prof. Dr. E. Suy; Dr. H. Thys; Prof. Dr. P. Tommissen; J. Van Alsenoy, Voorzitter van de Arbeidsrechtbank te Antwerpen; Dr. W. Van Asche; Mr. K. Van Baarle; Prof. Mr. J. M. Van Bemmelen, Leiden; Prof. Dr. E. Van Bogaert, Decaan van de Faculteit der rechtsgeleerdheid te Gent; Prof. Dr. C. Van Caenegem; E. Van den Berghe, Kamervoorzitter van het Arbeidshof te Brussel; Prof. Dr. H. Vandenberghe; K. Van Den Bossche, Voorzitter van de Rechtbank van Koophandel te Antwerpen; Dr. Jur. I. Van den Brande; Mr. J. Van den Heuvel; Mr. K. Van den Heuvel, Stafhouder te Mechelen; Dr. A. Vandeplas, Substituut-procureur des Konings; Prof. Dr. R. Vandeputte; Dr. J. Van de Rijck; Mr. C. Van der Planken, Gewezen stafhouder te Antwerpen; Mr. J. Van Doosselaere; Prof. Dr. W. Van Gerven; Prof. Dr. F. Van Goethem; Mr. J. Van Goethem; Prof. Dr. J. Vanhalewyn; Prof. Dr. G. Van Hecke; Prof. Dr. A. E. Van Hoestenbergh; J. Van Hoeylandt, Procureur des Konings te Antwerpen; Prof. Dr. C. J. Vanhoudt; Prof. Mr. Baron

J. Van Houtte; Prof. Dr. J. Van Houtte; Dr. A. M. Van Houwe; Prof. Dr. F. Van Isacker; P. Vermeylen, Minister van State; D. Verougstraete, Eerste Voorzitter van het Hof van Beroep te Gent; Prof. Dr. Th. Versée; Prof. Dr. J. J. von Schmid; F. Vrancken, Vrederechter; Prof. Dr. A. Vranckx, Minister van Justitie; Mr. C. R. C. Wijckersheld Bisdome, Gewezen deken van de Orde van Advokaten bij de Hoge Raad der Nederlanden; J. Wildiers, Voorzitter van de Rechtbank van Eerste Aanleg te Antwerpen; Mr. B. Wuyts, Oud-voorzitter van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen.

Indien de namen van de leden van het Huldecomité en van de medewerkers aan het Liber Amicorum — hun aantal zou nog zoveel groter zijn geweest mocht de tijd van voorbereiding en de aan de omvang van de uitgave gestelde grenzen dit hebben toegelaten — het bewijs leveren van de algemene waardering en erkenning door Noord en Zuid van Prof. Mr. Ridder René Victor's grote verdiensten en zijn blijvende betekenis in de culturele en juridische ontwikkeling van dit land gedurende bijna een halve eeuw, dan werd dit op nog overtuigender en op grootser wijze tijdens de hem op 9 juni 1972 gebrachte hulde bevestigd.

Aan deze hulde is als blijvende herinnering dit nummer van het Rechtskundig Weekblad gewijd, waarin zijn opgenomen de tijdens de academische zitting uitgesproken redevoeringen door raadsheer A. de Vreese, Mr. C. R. C. Wijckersheld Bisdome, Prof. Mr. Willy Calewaert, Mr. Edgar Boonen, Mr. Emiel Ooms en de gehuldigde zelf, alsmede de tijdens het banket uitgesproken redevoeringen door gouverneur A. Kinsbergen en Deken Achilles de Gryse, benevens een algemeen verslag van Mr. Jan Lenaerts, voorzitter van het inrichtend comité.

Verslag van Mr. Jan LENAERTS, Voorzitter van het Inrichtend Comité

Het was een grote feestdag voor het Vlaamse rechtsleven!

En wat de gehuldigde wel bijzonder gelukkig moet gemaakt hebben is ongetwijfeld de terugblik op al wat in die halve eeuw van zijn advocatuur voor Vlaanderen, voornamelijk dan voor het Vlaamse rechtsleven, gerealiseerd werd, trouwens dank zij hemzelf.

Het meest sprekende bewijs hiervan vormden de talrijke eminente genodigden, die er prijs op gesteld hadden de academische zitting in de zaal van het Hof van Assisen te Antwerpen bij te wonen vrijdagmiddag 9 juni.

Vijftig jaar terug was er van Vlaams rechtsleven omzeggens nog geen sprake...

De meeste genodigden hadden plaats genomen op het podium en het was werkelijk een indrukwekkende schare: naast de gehuldigde waren niet minder dan vijf Ministers van State gezeten: A. E. De Schryver, Baron J. Van Houtte, Pierre Vermeylen, A. Lilar en M. Orban.

Verder J. Mertens de Wilmars, Kamervoorzitter in het Hof van Justitie der Europese Gemeenschappen, W. Ganshof van der Meersch, Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, Gouverneur A. Kinsbergen, oud-voorzitter van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen, Burgemeester Lode Craeybeckx, advocaat in toga, D. Verougstraete, Eerste voorzitter in het Hof van Beroep te Gent, J. Constant, Procureur-generaal bij het Hof van Be-

roep te Luik, J. Matthijs, Procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent, W. Brosens, kabinetschef en vertegenwoordiger van de Minister van Justitie, E. Kringhs, Koninklijke Commissaris voor de Gerechtelijke Hervorming, F. Dumon, Advocaat-generaal bij het Hof van Cassatie, W. Verougstraete, Eerste Voorzitter in het Arbeidshof te Brussel, A. Roevens, Kamervoorzitter in het Hof van Beroep te Brussel, afdeling Antwerpen, E. Van den Berghe, Kamervoorzitter in het Arbeidshof te Brussel, afdeling Antwerpen, J. Wildiers, Voorzitter der Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen, J. Van Hoeylandt, Procureur des Konings te Antwerpen, K. Van den Bossche, Voorzitter der Rechtbank van Koophandel te Antwerpen, Acke, Krijgsauditeur te Antwerpen, J. F. De Keersmaecker, Arbeidsauditeur te Antwerpen en vele andere magistraten van het Hof van Cassatie, de Hoven van Beroep, de Arbeidshoven, de rechtbanken, de vrederechters en politierechtbanken.

Bijzonder vererend was de aanwezigheid van zeer talrijke professoren. Het is onmogelijk ze allemaal te vermelden. Ze waren gekomen van alle Vlaamse universiteiten: Leuven, Gent, Brussel en Antwerpen.

Ook Nederland was vertegenwoordigd: Mr. G. E. Langemeyer, Procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden, had zich — helaas — op het laatste ogenblik wegens ziekte moeten verontschuldigen. Prof. Mr. J. M. van Bemmelen, Mr. C. Wijckersheld Bisdome, gewezen deken van de Orde der Advokaten bij de Hoge Raad der Nederlanden, Mr. J. Th. Vermeulen, thans deken van de-

zelfde Orde en Mr. J. C. Hooftman, vertegenwoordiger van de Deken der Nationale Orde van Advokaten van Nederland waren naar Antwerpen gekomen evenals talrijke andere vertegenwoordigers van Nederlandse balies en universiteiten.

Senator Mr. H. Vanderpoorten, Ondervoorzitter van de Cultuurraad der Nederlandstalige Cultuurgemeenschap en vertegenwoordiger van Voorzitter Vandekerckhove, stafhouders van verschillende balies van het Vlaamse land, Mr. J. Van Waeg, vertegenwoordiger van de Stafhouder der Balie van Brussel, de Voorzitters van de Conferenties der Jonge Balie, de Oud-voorzitters van de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen, talrijke magistraten van de rechtbanken te Antwerpen, talrijke advokaten, de sterk vertegenwoordigde pers en nog heel veel andere genodigden vulden de statige zaal.

De zitting werd voorgezeten door Mr. E. Lauwers, Voorzitter van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen: hij was omringd door Stafhouder Mr. E. Boonen en Mr. A. de Gryse, Deken van de Nationale Orde der Belgische Advokaten. Ook de hierna genoemde sprekers hadden aan de voorzitterstafel plaats genomen.

Mr. E. Lauwers begroette de gehuldigde, — zijn vroegere patroon, — en de talrijke prominenten.

Het woord werd dan beurtelings gevoerd door de Heer A. de Vreese, raadsheer in het Hof van Cassatie en Ondervoorzitter van de Vlaamse Juristenvereniging, die de gevierde als Voorzitter van deze bloeiende Vereniging huldigde, door Mr. C. Wijckerheld Bisdom, die de gehuldigde en diens echtgenote in één adem noemde als «Victor et Victrix» en hun een bijzonder warme groet uit het Noorden bracht, door Prof. Mr. Willy Calewaert, oud-stagiair van Mr. Ridder René Victor, die in hem de Neo-Kantiaanse rechtsfilosoof erkende en door Stafhouder Mr. E. Boonen, die de rol belichtte van de strijdende advocaat, die Prof. Mr. Ridder René Victor — ook zijn patroon — steeds geweest is, op de meest uitzonderlijke wijze in de belangrijkste processen die in Vlaanderen na Wereldoorlog II gevoerd werden en waarin de rechten der verdediging, dank zij hem, op meesterlijke wijze werden gehandhaafd.

Tenslotte nam Stafhouder Mr. E. Ooms, Voorzitter van het Redactiecomité van het «Liber Amicorum René Victor», het woord om het feestgeschenk aan te bieden: de dummy van de twee gebonden delen van het «Liber Amicorum» met als titel «Recht in beweging», dat thans ter perse ligt en waarin ongeveer 90 rechtsgeleerden een opstel publiceren over de meest uiteenlopende takken der rechtswetenschap. De uitgave, die ongeveer 1200 bladzijden zal tellen, is prachtig verzorgd door de Uitgeversmaatschappij A.E. Kluwer. Niets kon Prof. Ridder René Victor gelukkiger maken: hij zelf schreef meer dan 600 artikels, bijdragen, voordrachten en boeken en hij weet dus maar al te best dat de Vlaamse rechtswetenschap slechts ten volle kan bloeien door de publicatie van Vlaamse rechtsliteratuur; daarom trouwens zijn Rechtskundig Weekblad, zijn Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek, zijn jaarlijkse overzichten van de Vlaamse rechtsliteratuur, zijn Vlaamse Juristenvereniging!

Gelijktijdig bood Mr. Micaëlla Franck, jongste stagiair van Mr. Ridder René Victor, aan diens charmante echtgenote enkele mooie bloemen aan. Het was een ontroerend moment.

Onder luid applaus begaf Prof. Mr. Ridder René Victor zich dan zelf naar het spreekgestoelte. Hij is 75 jaar, 50 jaar advocaat en stichter-hoofdredacteur van het Rechtskundig Weekblad, dat dit jaar zijn 35ste effectieve jaargang afsluit. Het stond op de uitnodigingen van het Hul-

decomité vermeld en zó alleen was het bekend dat hij 75 jaar was geworden, want men kan het écht niet bemerken! ... Met forse stem, met de hem zo eigen fantastische geestdrift, die zijn Vlaamse overtuiging schraagt, sprak hij de genodigden toe: het zo schone en boeiende beroep van advocaat, waaraan hij hartstochtelijk verknocht blijft, de geweldige opbloei der Vlaamse rechtswetenschap, die thans per decennium meer voortschrijdt dan vroeger in in een héle eeuw het geval was en de intense contacten tussen het Nederlandse en het Vlaamse rechtsleven waren de hoofdthema's van deze prachtige toespraak.

Het was goed geweest! Al wie naam en faam heeft in de Vlaamse rechtswereld had in het openbaar hulde gebracht aan Prof. Mr. Ridder René Victor en ook Nederland had zich bij deze hulde op enthousiaste wijze aangesloten.

De talrijke aanwezigen begaven zich dan naar het Museum Plantin-Moretus, dat door het stadsmagistraat ter beschikking was gesteld voor de receptie, aangeboden door de Orde van Advokaten te Antwerpen. In deze tempel der boekdrukkunst had de gehuldigde de gelegenheid al de aanwezigen individueel te begroeten en hun heilwensen in ontvangst te nemen. De meest befaamde drank verheugde hart en geest der genodigden en was ten eerste bevorderlijk voor de feeststemming.

Vlaanderen viert graag feest en, in Vlaanderen, Antwerpen vooral. En zo komt het dat meer dan 200 disgenoten aanzaten aan het feestbanket in de Salons De Boeck aan de Arenbergstraat. Het keurige menu was met het wapenschild van Mr. Ridder René Victor gesierd en maakte melding van heerlijke spijs en drank.

Nadat Gouverneur Kinsbergen het Erelint van de Arbeid had uitgereikt, hielden ook Mr. de Gryse, Deken van de Nationale Orde van Belgische Advokaten en Deken Vermeulen uit Den Haag een sprankelende tafelrede.

Alle disgenoten veerden recht toen Prof. Mr. Ridder René Victor zelf — nogmaals — aan het woord kwam. Plankenkoorts is hem onbekend. Grote redenaars, die terecht beweren dat wie een toast houdt de moeilijkste tak der redenaarskunst beoefent, zouden hem ongetwijfeld ook een eremetaal hebben uitgereikt: het was «meesterlijk»!

En het was nog niet voorbij!... Als bekroning van deze feestelijke dag werd aan de gehuldigde nog een superjubiläum-revue aangeboden. Mrs. Louis Rombaut, Herman Wagemans, Fé Maes en Jaak Deprez, met Mr. Werner Lens aan het klavier, brachten de allerbeste nummers uit hun revue-repertorium terug op de planken en hadden ook nog enkele bijkomende gelegenheds-songs gecomponeerd. Er werd gebulderd en gegierd en menige lachspier werd zwaar overbelast. Ook de aanwezige magistraten en professoren, van wie geen enkele ooit een revue van de Vlaamse Conferentie meemaakte, vonden het heerlijk....

Er is ergens te Antwerpen, niet ver van de K.N.S., een drankhuisje. Ook daar was het goed te vertoeven en velen waren verwonderd dat het in de junimaand zo vroeg «daghet in het Oosten»...

* * *

Vlaanderen heeft een pionier van de Vlaamse rechtswetenschap met geestdrift gehuldigd en de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen heeft haar Ere-Voorzitter een grootse hulde gebracht.

Ad multos, multos annos!

De Academische Zitting

**Rede uitgesproken door Mr. Edmond LAUWERS,
Voorzitter van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen**

Het is voor mij als Voorzitter van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen een grote eer deze academische zitting te mogen voorzitten.

De hulde, die aan Prof. Mr. Ridder René Victor wordt gebracht, is een bewijs van de grote sympathie en waardering, die hij in héél het Vlaamse land en ook in Nederland geniet.

Het is een onbegonnen taak U een overzicht te geven van de honderden brieven die wij mochten ontvangen en het is jammer genoeg een even onmogelijke opdracht alle aanwezige prominenten te begroeten. Het ridderwapen van onze gevierde staat borg voor het feit dat U dit allen « ook goed » zult vinden.

Ik ben aldus verplicht mij te beperken tot de vermelding, dat in deze assisenzaal, die ons eens te meer zo bereidwillig ter beschikking werd gesteld door de heer Wildiers, Voorzitter der Rechtbank van eerste Aanleg te Antwerpen, aanwezig zijn: vele ministers van State, de Procureur-generaal bij het Hof van Cassatie, de Belgische Rechter in het Europees Hof van Justitie, de Procureurs-generaal bij de Hoven van Beroep te Brussel, Gent en Luik, de Gouverneur der Provincie Antwerpen, verschillende universiteitsrectoren, de voorzitters der onderscheiden rechtbanken uit het Antwerps rechtsgebied, de Parkethoofden bij diezelfde rechtbanken, de Burgemeester der stad Antwerpen, gewezen ministers, parlementsleden, advocaten-generaal bij het Hof van Cassatie en bij de Hoven van Beroep, kamervoorzitters en raadsheren in de Hoven van Beroep en de Arbeidshoven, krijgsauditeurs, afgevaardigden van ministers, consuls-generaal en consuls, universiteitsprofessoren, de deken van de Nationale Orde van Belgische advocaten, stafhouders en gewezen stafhouders, rechters, vrederechters, politierechters, parketmagistraten, voorzitters der jonge Balies en uit Nederland universiteitsprofessoren, deken en advocaten van verschillende balies.

Wij danken hen allen voor hun aanwezigheid. Niet alleen omdat zij door hun functie en gezag in de maatschappij deze zitting tot een uitzonderlijke gebeurtenis verheffen doch ook omdat uit hun antwoorden op onze uitnodiging hun grote sympathie voor onze Ere-voorzitter, ergo voor de Vlaamse Conferentie, eens te meer gebleken is.

De Vlaamse Conferentie dankt U allen, die aanwezig zijt, overtuigd als zij is, dat deze huldiging verdiend en gewenst was.

Ik ben oprecht trots, mijnheer de Ere-Voorzitter, dat juist nu tijdens deze viering én de stafhouder dezer Balie en de Voorzitter der Conferentie beiden gewezen stagiaires van U geweest zijn. Dit toeval is niet zo uitzonderlijk want hoeveel Uwer oud-medewerkers en stagiaires hebben deze functies niet reeds vervuld?

En zo wij over toeval moeten spreken, geachte vergadering, dan past het hier de woorden van Balzac aan te

halen: « Le hasard est le plus grand romancier du monde; pour être fécond, il n'y a qu'à l'étudier ».

De roman van Uw leven, mijnheer de Ere-voorzitter, begint in 1897. Het toeval wilde, dat juist in dit jaar het eerste tijdschrift, dat alle Vlaamse krachten uit de rechtswereld groepeerde, is verschenen: « Het Rechtskundig Tijdschrift », onder de leiding van Jules Van der Linden.

Hoe kon het dan anders, dat Gij, jaren later, het Rechtskundig Weekblad zoudt oprichten!

Uw leven heeft in het teken gestaan van Uw taal en van een wetenschap, die volgens het Romeins recht een kunst is. Indien dit zo is, is U een kunstenaar en niemand in dit gezelschap twijfelt aan het ene noch aan het andere.

Bij de openingszitting van onze Conferentie heb ik gezegd dat niemand wilde geloven dat U 75 jaar waart geworden. Dit ongeloof wordt in de hand gewerkt door Uw charmante echtgenote.

Het reeds eerder aangehaalde toeval wil dat U dit jaar ook 50 jaar gehuwd zijt.

Ondanks het feit, dat U, waarde Patron, een der meest befaamde echtscheidingsadvocaten in dit land zijt, bewijst dit huwelijksjubileum de suprematie van de vrouwelijke charme op elk gebied van de rechtswetenschap.

U zijt voor ons, mevrouw Victor, niet alleen de vrouw van Uw man, U zijt een deel van het Rechtskundig Weekblad en samen met Uw man viëren wij zeker ook U.

Geachte Vergadering, de sprekers van deze academische zitting zijn U bekend. Zij vertegenwoordigen ieder een deel van het leven van René Victor, die onlangs terecht de paladijn van de Vlaamse rechtswereld werd genoemd.

In de Heer de Vreese, raadshere in het Hof van Cassatie en ondervoorzitter van de Vlaamse Juristenvereniging, zien wij de contacten en conflicten belicht, die onze jubilaris had met de magistratuur en met het kulturele juridische gemeenschapsleven.

In Mr. Wyckerheld-Bisdom, gewezen deken van de Orde van advocaten bij de Hoge Raad der Nederlanden zien wij zijn talrijke contacten met Nederland, de band tussen Noord en Zuid, die steeds nauwer wordt toegehaald.

Wij zijn Mr. Wyckerheld-Bisdom biezonder erkentelijk omdat hij op het laatste ogenblik Mr. G. E. Langemeyer, Procureur-generaal bij de Hoge Raad der Nederlanden, die tot onze spijt wegens ziekte op deze vergadering het woord niet kon voeren, heeft willen vervangen.

Professor Willy Calewaert spreekt in naam van de ontelbare medewerkers en stagiaires van de jubilaris.

Met Mr. Edgar Boonen, Stafhouder dezer Balie, zien wij René Victor in zijn voornaamste functie, zijn levensdoel, zijn ideaal: René Victor de advocaat, voorbeeld voor zoveel jongeren, de man, die Voorzitter dezer Conferentie is geweest, lange jaren lid van de Raad der Orde en haar stafhouder was, en de Ere-Voorzitter van onze Vlaamse Conferentie.

**Rede uitgesproken door de Heer A. DE VREESE,
Raadsheer in het Hof van Cassatie - Ondervoorzitter van de Vlaamse Juristenvereniging**

Op 27 mei van dit jaar, precies twaalf dagen geleden, werd in de lokalen van de Vrije Universiteit te Brussel, met passende luister, het 25^e Rechtskundig Congres van de Vlaamse Juristenvereniging gehouden.

Het is wel een bijzonder gelukkige omstandigheid dat die hoogdag in de geschiedenis van de Vlaamse Juristenvereniging samenvalt met het jubileum dat vandaag wordt gevierd, het gouden jubileum in het professioneel

leven van de Voorzitter van diezelfde Vlaamse Juristenvereniging, Ridder Mr. René Victor.

Het is mijn voorrecht, naast de talrijke andere facetten van de rijke persoonlijkheid van de gevierde die vandaag in het licht worden gesteld, in het bijzonder de rol te schetsen die Mr. René Victor in de Vlaamse Juristenvereniging heeft gespeeld en nog speelt, en de onschatbare verdiensten te onderstrepen die hij aldus, ten bate van alle Nederlandstalige juristen in ons land heeft vergaard.

Dit, geachte vergadering, vraagt een woordje geschiedenis.

In 1885 werd te Gent, onder voorzitterschap van De Vigne, de Bond der Vlaamse Rechtsgeleerden opgericht, waaruit later de Vlaamse Juristenvereniging zou ontstaan. Over de heroïsche eerste jaren van de Bond zou zelfs Mr. Victor geen persoonlijke herinneringen, hoogstens vrome — en minder vrome — overleveringen kunnen vertellen.

Ook toen op 24 juni 1900, met als voorzitter Heuvelmans, in deze Assisenzaal van het Antwerps Justitiepaleis, het eerste Vlaamse Juristencongres plaats had, ook toen was U er, zo vermoed ik, Mijnheer de Voorzitter, nog niet bij.

Intussen zou het houden van Congressen van toen af aan, een belangrijke, maar lang niet de enige activiteit worden van de Bond, later de Vlaamse Juristenvereniging.

Vóór en na de oorlog 1914 - 18 hadden aldus niet minder dan 21 Congressen plaats te Antwerpen, Gent, Brussel, Brugge, Leuven en Mechelen. Het 21e, het laatste van de Bond der Vlaamse Rechtsgeleerden, had plaats op 30 en 31 maart 1940.

En toen, Mijnheer de Voorzitter, was U er, al een hele tijd trouwens, wél bij, op zeer actieve wijze zelfs, en als stuwende kracht.

Vanaf de stichting van het Rechtskundig Weekblad in 1931 was immers tussen de Bond en het Rechtskundig Weekblad een nauwe samenwerking ontstaan en waren vier afgevaardigden van het Rechtskundig Weekblad — waaronder vanzelfsprekend U zelf — in het bestuur van de Bond opgenomen.

Vooraf in die periode, nl. in de dertiger jaren, was de activiteit van de Bond en waren zijn congressen zeer actief betrokken bij de strijd voor de vernederlandsing van het Gerecht.

Meer bepaald hadden op 22 oktober 1933 en 1 februari 1935, telkens alweer in dit Justitiepaleis, vergaderingen plaats waar het wetsvoorstel tot vernederlandsing van het Gerecht door de Bond der Vlaamse Rechtsgeleerden werd besproken of waar, tegen de amendementen die in de Senaat waren ingediend stelling werd genomen. In die felle strijd stond U, hoe kon het anders, in de eerste geleerden.

Uw onafscheidbaar verbonden zijn met de Vlaamse Juristenvereniging zou voor enkele jaren zijn officiële bekroning vinden.

Toen in september 1965, nadat ze jarenlang had gesluimerd, werd beslist — overigens voor een goed deel op Uw initiatief — de vereniging opnieuw op te richten, toen werd als vanzelfsprekend Prof. Van Dievoet, die de laatste voorzitter van de Bond was geweest, tot Ere-Voorzitter van de Vlaamse Juristenvereniging aangesteld, en werd U, Mr. Victor, even vanzelfsprekend tot Voorzitter verkozen.

En toen volgde die heuglijke reeks Congressen, in 1967 te Gent, in 1968 te Leuven, in 1970 te Antwerpen, in 1971 de Algemene Vergadering opnieuw te Gent, en eindelijk, vóór veertien dagen, het Jubileumcongres te Brussel.

De tijd dat het Nederlands in ons land zich als wetenschapstaal nog moest verdedigen, was nu voorgoed voorbij.

U hebt de Vlaamse Juridische Congressen, mede dank zij een stel voortreffelijke medewerkers en congresvoorzitters, onmiddellijk op een hoog wetenschappelijk niveau gesteld dat duidelijk aan de nieuwe verworvenheden beantwoordde.

Gehouden in aanwezigheid van de hoogste autoriteiten van het land,

— bijgewoond door al wie naam heeft in de Vlaamse juridische wereld,

— gewijd aan welgekozen onderwerpen,

— steunend op praeadviezen van hoog wetenschappelijk gehalte,

— en aanleiding gevend tot grondige gedachtenwisselingen en nuttige resoluties,

zijn de Congressen van de Vlaamse Juristenvereniging uitgegroeid tot indrukwekkende getuigenissen van de opgang, de levenskracht en de maturiteit van de Nederlandstalige Rechtswetenschap in ons land.

Geachte Vergadering, alleen de bestuursleden van de Vlaamse Juristenvereniging weten hoezeer dit welslagen in de eerste plaats te danken is aan Ridder Mr. René Victor.

Zij kennen en erkennen graag, Mijnheer de Voorzitter, Uw wijs beleid dat niets aan het toeval overlaat.

U houdt er de hand aan dat de verschillende takken van het recht — burgerlijk recht, strafrecht, publiek recht, en op de laatste congressen ook notarieel, fiscaal en economisch recht — éénzelfde belangstelling genieten.

U zorgt voor een oordeelkundige keuze van even verscheiden als belangrijke en actuele onderwerpen.

U waakt erover dat als sectievoorzitters en praeadviseurs niet alleen gezaghebbende specialisten optreden, maar dat ook aan bekwame jonge krachten een kans wordt gegeven.

U zorgt voor feestredenaars met klinkende namen.

U, mijnheer de Voorzitter, maakte de Congressen van de Vlaamse Juristenvereniging tot de hoogdagen van de Nederlandstalige Rechtswetenschap in ons land.

Een bijzondere verdienste was daarbij Uw initiatief onmiddellijk het contact te leggen tussen de Vlaamse Juristenvereniging en de Nederlandse Juristenvereniging. De aanwezigheid, op het eerste naoorlogs congres van 1967 te Gent, van Prof. Beekhuis, toen Raadsheer in de Hoge Raad der Nederlanden en voorzitter van onze Nederlandse zustervereniging, was daarvan de welsprekende illustratie. De verheugende aanwezigheid vandaag van zoveel vooraanstaande Nederlanders bevestigt andermaal die zo noodzakelijke band.

* * *

Maar ook vandaag nog is de Vlaamse Juristenvereniging geen loutere academie voor congresserende juristen.

Geen Vlaams juridisch belang of het vindt U — en meteen de Vlaamse Juristenvereniging — slagvaardig en paraat.

Moet ik herinneren aan Uw aandeel in het publiceren en verspreiden van de « *Eigentijdse Rechtsstructuren in België* », dit manifest van de Vlaamse Juristenvereniging, dat bij zijn verschijnen in de juridische wereld heel wat beroering verwekte? Het stelde op waardige en voortreffelijke wijze en op het gepaste moment, de voorwaarden die moesten worden vervuld, opdat, in de gerechtelijke organisatie en in de rechtsbedeling van ons land, aan de nederlandstalige gemeenschap haar volle ontplooiing zou worden gewaarborgd.

Dat U bij de oprichting van het hof van beroep te Antwerpen de stuwende kracht is geweest en de heraut van de Vlaamse opinie is voldoende bekend.

Indien deze ten slotte zo redelijke oplossing niettegenstaande tegenkanting en onbegrip, werkelijkheid is ge-

worden, dan mag dit in zeer ruime mate Uw verwezenlijking worden genoemd.

Gaarne voeg ik daarbij dat U zodoende niet een louter Antwerps, maar een algemeen Vlaams belang hebt gediend, een Vlaams belang dat meteen een versteviging betekende van ons staatsbestel en dat dus ook een nationaal belang was.

Zoals U de congressen telkens welsprekend inleidt en besluit, zo hebt U ook de ganse vernederlandsing van het Gerecht als het ware « ingekaderd » en vorm gegeven.

* * *

Mijnheer de Voorzitter, U hebt de Vlaamse Juristenvereniging met doorzicht en toewijding bestuurd en met standvastigheid en tolerantie geleid. U hebt Uw rijke gaven mild ten dienste gesteld van de Vlaamse Juristen en U hebt Uw enthousiasme weten mede te delen aan Uw medewerkers.

* * *

Uw alzijdige belangstelling is echter niet beperkt tot het Recht.

Zij gaat ook naar de kunst, meer bepaald de letterkunde en de schilderkunst, waarvan U een bevoegd kenner is. Daarvan getuigen Uw ongewoon rijke bibliotheek en Uw smaakvol met kunstwerken versierd interieur. Zij gaat ook naar de sport — zelfs, zo verzekert men, naar de « catch » : nihil humani alienum a te !

Nog vele boeiende facetten van Uw persoonlijkheid zou ik moeten vermelden. Laat me toe er één bijzonder te onderstrepen : dat is de standvastigheid waarmede U Uw vrienden — het weze Uw vrienden van de balie of Uw vrienden uit de kunstwereld — ook in de kwade dagen steeds trouw is gebleven en ze moreel en materieel hebt gesteund : een wegens Uw discretie minder bekende karaktertrek, maar een karaktertrek die precies daarom in onze ogen zo verdienstelijk is.

* * *

Mijnheer de Voorzitter, het is het lot van sterke persoonlijkheden dat men hen ook graag anecdotes — of zijn het werkelijk gebeurde voorvallen — toeschrijft.

Vóór enkele jaren, in 1966, werd U door Zijne Majesteit de Koning in de adelstand verheven. Men vertelt dat U bij die gelegenheid voor de Heraldische Raad is verschenen, waar U zou zijn gevraagd wat toch de betekenis was van de door U gekozen en voor de Raad wellicht enigszins ongewone kenspreuk « Ook Goed ».

Toen zou zijn gebleken dat U daarmee bedoelde « ook zo is het goed », « in alles steekt ten slotte iets goeds », aldus als levensfilosofie een grondig optimisme belijdend, misschien getint met een vleugje scepticisme.

Uit het verder verhaal blijkt dat dit echter eenszins betekent dat men ook « goedig » behoort te zijn.

In het wapenschild dat U hebt gekozen komen nl. drie kattekopjes voor : ook dit kwam enigszins ongewoon voor aan de Heraldische Raad die wenste te weten wat u daar, letterlijk, mee « in het schild voerde ».

U zou de Raad hebben uitgelegd dat de kat het slimste dier van onze huisdieren is, een dier dat ook als het schijnbaar slaapt altijd waakzaam is, een schattige poes met fluwelen pootjes die echter fel kunnen krabben, ten slotte een bijzonder onafhankelijk dier, waar men vergeefs bevelen zou willen aan geven.

Zou het vermetel zijn te vermoeden dat kenspreuken en wapenschilden niet slechts een zinnebeeldige, maar ook een psychologische betekenis hebben ?

En is het niet precies zo, Mijnheer de Voorzitter, dat achter de humane filosofie die steeds de Uwe is geweest en die haar uitdrukking heeft gevonden in Uw kenspreuk « Ook Goed », een niet te verschalken verstand steeds waakzaam is, een karakter dat wel gelijkmoedig maar niet lijdzaam is, een wilskracht die, als het moet, hard kan toeslaan, een persoonlijkheid ten slotte die voor geen druk vatbaar is.

Mijnheer de Voorzitter,

Bij de oude Israëlieten was een jubileum- of jubeljaar het vijftigste jaar van de bebouwing van een akker ; het werd door het blazen op de ramshoorn plechtig aangekondigd, de lijfeigenen kregen hun vrijheid, en de vreemde goederen keerden weer naar hun eigenaar terug.

U hebt de Vlaamse juridische akker vijftig jaar lang met grote bekwaamheid en toewijding bebouwd en met vele vruchtbare gewassen verrijkt en getooid. Viermaal wordt hier deze namiddag op de ramshoorn geblazen. Ik zal de Vlaamse juristen maar liever niet vergelijken met lijfeigenen die hun vrijheid moesten herkrijgen. Maar U hebt ongetwijfeld heel wat Vlaams juridisch kultuurbezit naar zijn rechtmatige eigenaars doen terugkeren.

Voor dat alles zijn niet alleen het Bestuur en de leden van de Vlaamse Juristenvereniging, maar zijn alle Vlaamse juristen U diepe en blijvende dank verschuldigd. Die dank heb ik in hun naam willen vertolken, met de innige wens dat U nog talrijke jaren op de bres zal blijven staan, met dezelfde onvermoeibare geestdrift en met hetzelfde sukses.

Rede uitgesproken door Mr. C. R. C. WIJCKERHELD BISDOM, gewezen deken van de orde van advocaten bij de Hoge Raad der Nederlanden

Hooggeleerde Professor,
WelEdelGestrenge Meester,
Hoogwelgeboren Ridder,

Indien ik U op deze dag een officiële brief met gelukwensen had moeten schrijven ter gelegenheid van Uw 50-jarig jubileum, zou ik een ruime keus hebben gehad uit de taaleigenaardige reeks der Nederlandse adresseringstitulatuur. Nu ik deze gelukwensen oog in oog met U kan uitwisselen is de keus heel wat minder moeilijk : waarde vriend Victor.

Naar mijn mening is het van het Huldigingscomité een gelukkige gedachte geweest op deze Academische zitting een plaats te geven aan een vertegenwoordiger van Noord-Nederland, of, zoals ik korthedshalve verder zal

zeggen, van Nederland. Er zijn er daar velen die U kennen en waarderen, die op deze dag met U mee leven, en die daarvan gaarne zouden doen blijken. Bovendien, wanneer men bij een gelegenheid als deze tracht Uw persoon van verschillende zijden te belichten, dan mag Uw verhouding tot Nederland niet in het duister blijven, nu deze ongetwijfeld een belangrijk en integrerend deel van Uw veelzijdige persoonlijkheid vormt.

Ik begin met even terug te gaan tot het jaar 1932, toen de toenmaals jeugdige docent aan de Universiteit te Brussel, zijn onderwijs begon met een rede, getiteld : « Het belang van de Nederlandse wetenschap voor de algemene rechtsleer ». In die enkele titel ligt reeds veel besloten. Uw liefde voor de rechtswetenschap, Uw liefde

voor de Nederlandse taal, en ook Uw grote kennis van en belangstelling voor juist de Nederlandse rechtswetenschap, die U op deze wijze als het ware in de Belgische universitaire wereld hebt binnen geleid. Het past mij niet vast te stellen of dit onderwerp destijds door Uw toehoorders de moeite waard is geacht, en evenmin of het Nederlands denken op dit gebied een zo hoog gestemde beschrijving verdiende, toen U uitsprak, dat «naar Uw overtuiging de Nederlandse schrijvers, niettegenstaande het beperkte van hun taalgebied, meer dan welke andere ook, bijgedragen hebben tot de ontwikkeling en tot den bloei dezer wetenschap», te weten de algemene rechtstheorie. Ook dertig jaar later zou ik reeds bescheidenheidshalve het niet hebben wagen te stellen «dat de Nederlandse wetenschap, op de meest gunstige wijze kan wedijveren met deze van de machtigste en meest beschaafde landen ter wereld». Ik haal hier echter aan, wat Victor, in 1963, zeide ter gelegenheid van de tentoonstelling van het Nederlands wetenschappelijk boek. Verdiend of onverdiend, Uw waardering voor de Nederlandse wetenschap in de loop der jaren is dezelfde gebleven.

Na Uw intrede hebt Gij van deze waardering ontelbare malen in woord en geschrift getuigd. Gij zijt het geweest, die aan het werk van talrijke Nederlandse rechtsgeleerden in Uw land bekendheid hebt gegeven, en wel in de eerste plaats in het Rechtskundig Weekblad. Wie de lijst van uw publicaties naleest ziet daarin een gehele reeks van Nederlandse juristen de revue passerend: ouderen als Krabbe en Kranenburg, Meijers en Scholten, Van Vollenhoven en Van Oven, en ook de jongeren als J. Drion, A. Mulder, Kamphuisen, Brinkhorst en, hier zeker niet te vergeten, Langemeijer.

Laat mij hier terstond aan toevoegen, dat Gij aldus niet een eenrichtingsverkeer hebt geschapen, waarin Nederland steeds «de plaats van herkomst» was. Integendeel, Gij hebt ook voor de Nederlandse juristerij goed werk gedaan door aandacht te vragen voor het werk van onze naaste, onze Zuiderburen, zulks terwijl deze aandacht sedert het begin van de eeuw meer en meer naar het Duitse voorbeeld was uitgegaan. En ook Uw strijd voor de Vlaamse rechtstaal heeft in Nederland de ogen geopend voor de kwaliteiten maar ook soms voor de onvolkomenheden en zelfs lachwekkende verbasteringen van ons juridisch jargon.

Naar mijn ervaring hebt Gij het echter bij gedrukte artikelen niet gelaten. Gelijk de Griekse peripatetici zijt Gij rondgegaan om aan de velen die het horen wilden, en ook aan de enkelen die er niet van wilden weten, te leren dat de rechtswetenschap in Nederland op een behoorlijk peil stond en dat het voor het buitenland de moeite loonde om daarvan, in zekere mate althans, kennis te nemen.

Ziedaar, in enkele trekken, Uw activiteiten als kenner van het Nederlandse recht en als een dergenen — en thans in 1972, mag ik wel zeggen, als een der velen — die op het voetspoor van mannen als Van Dievoet en U zelf, grote en ook praktische waarde hechten aan de vergelijkende en liefst mede de gezamenlijke rechtsbeoefening in de twee buurlanden.

Deze opsomming geeft echter niets anders dan een aantal feiten, hoe belangrijk ook, en doet nog allerminst recht wedervaren aan het menselijke element, aan de persoon René Victor.

Velen kennen hem als een geregelde bezoeker van ons land, als een gewaardeerde spreker en trouwe gast op bijeenkomsten van advocaten en juristen in het algemeen. Met deze gast contact te leggen was waarlijk niet moeilijk — hij is een man die daarvoor zonder enige terughouding open staat. In zulk een gesprek blijkt dan aldaar welk een welhaast encyclopedische kennis Victor in de loop van zijn leven heeft weten te vergaren. Wij

leven, ook in de rechtswetenschap, in een periode van voortschrijdende specialisatie. Een advocaat weet alleen van aanrijdingszaken, een rechter uitsluitend van de problemen van het kinderrecht. Maar spreek Victor van burgerlijk- of handelsrecht, van staats- of strafrecht, van internationaal recht of rechtsfilosofie, spreek hem van de juridische literatuur in Frans, Duits, Engels of Nederlands, en men zal verbaasd zijn van de schatten die in zijn geest zijn opgeslagen, en die de spreker onmiddellijk tot zijn beschikking heeft. «Al wat in boeken steekt is in dat hoofd gevaren».

In de schatkamer van Victor's geest is trouwens nog plaats voor andere waarden dan juridische wetenschap. Daar zijn de zeer verschillende facetten van zijn persoon rijk vertegenwoordigd. In de eerste plaats de Nederlandse taal, de zaak van Vlaanderen en de Vlamingen waarin hij, en met welk sukses, in de eerste geleerden heeft gestreden. Voorts geschiedenis, filosofie en niet in de laatste plaats de letterkunde en beeldende kunst. Begrijpelijkerwijze koos de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde tot een van haar leden degene, die niet alleen zoveel had bijgedragen tot de ontwikkeling der Vlaamse rechtstaal, maar die ook nog kort geleden bij de organisatie van de Van Ostayen-tentoonstelling in Den Haag zijn talenten in dienst zou stellen van de herdenking van zijn te vroeg overleden vriend. Stellig zijn er weinigen onder ons die kunnen bogen op een geestespalet dat zoveel verschillende kleuren doet uitschijnen.

Wie onzer hem aldus leert kennen komt tot de slotsom — en Victor moet dit als een compliment beschouwen — dat hij allerminst het type van de hedendaagse mens en nog minder van de hedendaagse Nederlander is. Dit land en deze tijd schijnen soms gekenmerkt door gefrustreerde en krampachtige persoonlijkheden. Door penelikkers en vakidioten. Door negativisten en droefgeestige criticasters. Door lieden die alleen met «tierische Ernst» de menselijke problemen te lijf kunnen gaan. In dat kader is de vraag begrijpelijk, mij dezer dagen gesteld door een jonge advocaat die Victor eens had horen spreken over een wijsgerig onderwerp, en die onder de indruk was gekomen van de grondigheid en wel-doortimmerdheid van zijn betoog. «Zou een man als Victor het wel prettig vinden zo in het publiek te worden gehuldigd?» «Of hij het prettig zal vinden», heb ik geantwoord, «hij zal er van genieten». Hij past in deze tijd, zeker. Hij staat er met beide benen in. Maar tegelijkertijd is hij een mens, zoals men die eeuwen geleden placht aan te treffen. Een mens met een alomvattende kennis en belangstelling. Met een schier onuitputtelijke werkkraft en geheugen. Een ridder zonder vrees of blaam in de strijd tegen de draak, waar ook verborgen. Een mens van grote gedachten, van grote daden, geen knaagdier en geen pietlut. Die mens heeft het leven lief. Hij kan er van genieten met volle teugen zonder voorbehoud en zonder achtergedachten. Plaats hem in het herfsttij der middeleeuwen. Een tijd van scherpe tegenstellingen, van zwarte nood en verfijnde kunstzinnigheid beide, doch een waarin grote en komplette mensen hebben bestaan, die met grote schreden onvervaard door het leven zijn geschreden, die grote visioenen hebben gekend en grote daden hebben gesteld. Zie hem als een der

«...genooten van deez' helle tijd,
De voor eeuwig door hun hart verblinden,
Dronken zoekers naar één zaligheid.
Die de zeeën om een droom bezeilen,
Die de aarde meten aan hun drift,
Die bij geen verkregen vreugd verwijlen,
Altijd smeekend een andre gift».

Plaats hem in de kleurige werkelijkheid van Brueghel, in de vlamme realiteit van Rabelais. Beschouw hem als een Bourgondische persoonlijkheid.

In dat kader wil ik dan nog iets zeggen over de gevoelens van Victor ten opzichte van mijn land. Gevoelens van vriendschap, zeker. Soms zelfs met de eenzijdigheid en het gebrek aan objectiviteit die het kenmerk der ware liefde uitmaken.

«De Hollanders zijn ijverig, betrouwbaar, nauwgezet, goed georganiseerd». Vooruit maar. «De Hollanders zijn intelligent, vol belangstelling voor het buitenland, zij hebben veel gevoel voor humor». Hierop kan men alleen maar zeggen: O. «De Hollanders zijn royale, vrolijke levenskunstenaars die toch nooit de perken overschrijden, zij zijn lieden die met goede argumenten gemakkelijk van een eens ingenomen standpunt zijn af te brengen». Geloof U het? Geloof ik het? Men vindt de Hollanders gevestigd langs de grens in Lanaken en Lommel, in Weelde en in Brasschaat. Als het werkelijk waar zou zijn, dat Holland zulk een ideaal land met zulk een ideale bevolking was, waarom vindt men dan niet de Belgen aan gene zijde van de grens? Of gaat soms Mr. Victor het voorbeeld geven, en binnenkort in Zundert of in Hoogerheide een bungalow bouwen?

Hoe reageren wij Hollanders op zulk een vleijende beoordeling van onze cultuur en onze samenleving? Gij kent de brillante vrouw, die van alle zijden complimenten in ontvangst pleegt te nemen, en deze als een rechtmatig aan haar toekomend tribuut beschouwt. Gij kent ook haar minder met schoonheid en geest gezegende vriendin, die met een dergelijk huldebetoon niet is verward, en blozend een vleierij in ontvangst neemt wanneer deze haar een enkele keer ten deel valt. Welnu, in de internationale wereld is het mijns inziens niet anders. Er zijn landen, talen, culturen waarvan eenieder de kwaliteiten kent en erkent.

Hun vertegenwoordigers worden behandeld met alle eer die aan die rang toekomt. Zij worden vol bewondering aangestaard en aangehoord. Mocht dit ooit worden verzuimd, dan volgt terstond verkoeling, soms protest. Tot deze kleine groep behoren wij Nederlanders bepaald niet. Bij enige internationale bijeenkomst staat men niet te dringen om nu juist ons te zien of te horen spreken. De ereplaats is voor Nederland en de Nederlanders als zodanig niet weggelegd. Wij rekenen dan ook niet op loftuigen. Wij menen ook er niet aan te hechten. En toch. Een klop op de schouder, een bemoedigende blik, en, hoeveel te meer, een openlijke waardering, ze verwarmen ons hart. Wij weten, dat het misschien niet of niet helemaal verdiend is, maar het doet ons goed. Wij doen of het ons weinig kan schelen maar wij denken: hartelijk dank, Victor. Als academische zittingen als deze zin hebben, dan mede om dergelijke gedachten eens naar de keel te doen wellen, en het nu eens niet alleen te denken maar ook te zeggen: hartelijk dank Victor, Gij hebt ons veel deugd gedaan.

Trouwens, niet Gij alleen. Enkelen onzer zijn weleens doorgedrongen tot Uw huiselijke kring en hebben het genoegen gesmaakt met mevrouw Victor te mogen kennis maken. Men zegt wel dat het niet gemakkelijk is te leven «Im Schatten des Titanen». Er zijn evenwel bloemen die in de schaduw bloeien, en het zijn de minste niet. Tot Uw gasten heeft ook deze blomme een tale gesproken, een tale van gulle gastvrijheid.

Ben ik te lang geweest? Of onvolledig? Het is, hoop ik, overkomelijk. Als ik maar ben geslaagd deze ene boodschap uit Noord-Nederland aan U over te brengen: René Victor, Frieda Victrix, Uw dankbare vrienden verheugen zich van harte in deze dag.

Rede uitgesproken door Mr. Willy CALEWAERT, Hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent

Op mijn beurt zal ik op de ramshoorn blazen.

Joost van den Vondel heeft het zo kernachtig uitgedrukt: «De wereld is een schouwtoneel. Elk speelt zijn rol en krijgt 'zijn deel'.

Vondel heeft zich ervan onthouden de rollen te preciseren.

Op velerlei gebied — als jurist, als advocaat, als lid van de Academie — was u, Mr. René Victor, telkens een eersterangsrol toebedeeld.

De vertolking bereikte steeds de volmaaktheid.

* * *

Toen wij, in 1934, de Vlaamse Rijksuniversiteit te Gent betraden werd cursus gelopen bij een pleiade professoren zoals August Vermeylen, Van Werveke, Baur, De Weerd, Kluyskens.

Essentieel werd onze belangstelling gewekt door de thomist De Bruyne, en door Professor Haesaert.

Het mag opmerkelijk worden genoemd dat onze vernederlandste universiteit over zulke groep hoogleraren beschikte.

De Gentse Alma Mater was — wat de kandidatuur der rechtsfaculteit betreft — beslist één van de sterkste van West-Europa.

Toen echter bleek dat in het doctoraat een groot aantal cursussen gedoceerd werd door één enkel hoogleraar — meesterlijk pedagoo, uitzonderlijk jurist — was het, onzes erachtens, nochtans gewenst de steven te wenden

naar de universiteit te Brussel, waar de mogelijkheid bestond cursussen in de Nederlandse taal te volgen en waar de professoren De Vos, Limpens, Dekkers, Leperre, Van Geyt, Ghyselinck, Lepage maar ook von Schmid en René Victor werkzaam waren.

* * *

U was toen — 1936 — reeds sedert veertien jaar ingeschreven bij de Balie te Antwerpen, u was reeds openingsredenaar geweest, daartoe uitgenodigd door de Vlaamse Conferentie.

U had reeds het «Rechtskundig Weekblad» mede gesticht en u was sedert vijf jaar hoofdredacteur ervan.

U had reeds de «Vlaamse rechtskundige bibliotheek» in het leven geroepen en u was reeds verkozen als lid van de Raad der Orde van Advocaten.

U was reeds opgetreden als pre-adviseur voor de Vereniging voor de Wijsbegeerte des Rechts te 's Gravenhage. En wie die kring kent en de wijze waarop zeer grondig aan rechtsfilosofie wordt gedaan, weet wat dat betekent.

* * *

Alle genoemde hoogleraren, uw collega's, hebben op vele studentengeslachten een blijvende invloed gehad en het is voorzeker een stoute onderneming meer aandacht

te vragen voor de één dan voor de andere.

Toch moge ik even stilstaan bij die eminente denker J. Haesaert, wiens « Schets van de Algemene Rechtsleer » in 1935 verschenen was en die het lot onderging van sommigen die, levend in een klein land, veel meer beroemdheid verwerven in het buitenland.

Dergelijke professoren stellen hun opvolgers voor zware opdrachten. Maar ze slagen in één van de belangrijkste taken die voor een universiteitsprofessor weggelegd zijn : het scheppen van een belangstelling en het stimuleren van de wetenschappelijke arbeid in hun wetenschappelijke discipline.

* * *

Tot deze uitgelezen groep behoorde zeer zeker Prof. Haesaert die er bovendien in geslaagd is — zelfs als rechtsfilosoof — nooit de sociale werkelijkheid uit het oog te verliezen.

Het bewijs daarvan wordt geleverd door de steeds groeiende aandacht die door Prof. Haesaert aan de sociologie werd gewijd.

* * *

Nauwelijks behoorden wij tot uw studenten toen u werd verzocht de rede uit te spreken op de plechtige academische zitting der viering van het 50-jarig jubileum van het Verbond der Belgische Advocaten.

In 1938 zult u stichtend lid worden van de Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen, Letteren en Schone Kunsten van België — klasse der Letteren.

* * *

Maar laten we even — U en ik, als één uwer oudste oud-studenten — samen vertoeven in het kleine lokaal in de Rechtsfaculteit der Universiteit te Brussel.

Die seminariezaal waar toen reeds — en nu nog — om onbegrijpelijke redenen een maquette van een stoomboot onder een stolp werd geplaatst — surrealistisch droomstuk.

Zes studenten : nogal uitzonderlijk op dat ogenblik : een vrouwelijke studente Juffrouw Zichet, verder Theo Versée, Jules Gepts, Paul Dumont, Paul Valvekens, en ik.

* * *

De cursus « Administratief Recht » — laten we eerlijk zijn — was nogal technisch en eerder dor.

Er is niet zoveel vreugde te rapen bij de studie van de openbare dienst, of die nu gecentraliseerd, gedecentraliseerd of gedeconcentreerd is.

De studie van het openbaar ambt en deze van het regime van de goederen in het administratief recht heeft zelden aanleiding gegeven tot grote opwinding onder de studenten, en zelfs het statuut van gouverneur of burgemeester, de aanstelling van de leden van de C.O.O. of de inkomsten van de kerkfabrieken, vermochten zelden schoolgaande jeugd tot begeestering te brengen.

En toch wist u — want u was immers lid geweest van het gemeentelijk personeel van de Stad Antwerpen — door voorbeelden uit de praktijk, door zinspelingen op scheve toestanden, de aandacht te vangen.

* * *

Maar met de cursus « Staatsrecht » was het heel wat anders.

De Grondwet werd scherp onder de loep genomen, wat t.a. sommige uwer oud-studenten ertoe aangespoord heeft zich — later — met volledige overgave op de wijziging ervan te werpen.

Maar de studie van die Grondwet was slechts een voorwendsel. Ze diende slechts om ons te leiden naar het onderzoek van de grondbeginselen, naar de filosofische basis ervan.

Toen reeds deed u wat, terecht, de contesterende studenten thans wensen : onderzoeken wat nu eigenlijk achter die teksten zit. Waarom ze aldus werden opgesteld. Welke sociale werkelijkheid en welke geestesstroming aan de grondslag daarvan ligt.

Aldus zijn wij beland bij Grotius en Hobbes, bij John Locke, bij J. J. Rousseau, bij Von Savigny, en bij Duguit, bij Krabbe en Kranenburg, bij de Freirechtsbewegung, Victor Cathrein, Carl Schmitt en Haesaert, vooral bij Hans Kelsen, dezelfde Kelsen waaraan u bijzonder merkwaaardige bladzijden hebt gewijd.

* * *

Na de professoren De Bruyne en Haesaert, nu von Schmid en Victor.

Hoe zou, dank zij uw weergaloze welsprekendheid en uw scherp-kritische zin, de belangstelling voor de rechtsfilosofie niet geprikkeld worden ?

Met de neo-Kantianen, Haesaert, von Schmid en Victor, werd het wel duidelijk : uit feiten kunnen geen normen worden afgeleid.

Waarden en gedragsregelen kunnen niet bewezen worden.

Logische denkgeregels, methodische empirische vaststellingen gelden niet voor waarde-oordelen en normatieve oordelen.

Mensenrechten zijn geen objectieve feiten, eigen aan de biologische kenmerken van de mens, als zodanig.

Maar die gedachten, die de basis vormen van een levensbeschouwing, beletten u niet aandacht te besteden aan de Groningse school en het triumviraat Heymans, Krabbe en Kranenburg.

Voor al Kranenburg, één van die filosofen, waarvan de voornaamste verdienste is kluiven voor denkers voor te bereiden.

Niemand begrijpt de « wet van het rechtsbewustzijn ». Dus is het een kluit voor al wie zich aan rechtsfilosofie bezondigt.

Zo verging het ook J.J. Rousseau met zijn « volonté générale » — die andere kluit.

Maar Rousseau had tenminste de verdienste naast een groot denker ook — op zijn manier — de eerste provo geweest te zijn.

Ik zou dit alles niet geweten hebben zonder de aanwijzingen van Prof. Victor, alhoewel hij voor Rousseau's provo-gedragingen niet aansprakelijk kan worden gesteld. Hij zegde dit alles niet zo brutaal, Maar hij lokte verdere bezinning uit. Hij wees de weg naar de bibliotheek en naar gezonde geestelijke arbeid.

Trouwens Prof. Haesaert zal het — in 1948 — eens duidelijk zeggen over die collega Kranenburg :

« Dès lors, la portée de l'étude apparaît sous un jour nouveau : elle vise avant tout la notion de justice. Or, ce faisant elle retombe, bien qu'à un moindre degré, dans les défauts que nous avons relevés chez Krabbe : elle aussi trouve son dernier argument dans la notion d'instinct, dont l'imprécision, justifiant tout, ne garantit plus rien, pas même sa propre réalité. »

* * *

Aldus spreekt — als een streng, wellicht te streng rechter — Prof. Haesaert.

Prof. Victor sprak in dezelfde zin, maar op een meer milde toon, meer in de stijl van Langemeyer.

En zo leven Goethes « Wahlverwandschaften » — Hae-

saert, Victor, von Schmid.

Om ze — op de hoogste mate te waarderen — bleek de fenomenoloog De Bruyne een noodzakelijke tegenpool.

Belangrijke denkers uit onze Nederlandse Cultuurwereld. Bezielende professoren die vele studentengeslachten getekend hebben.

* * *

Zo was uw invloed, Prof. Victor, doorslaggevend voor de belangstellingssfeer van vele jonge juristen.

Slechts later leerden wij u kennen als advocaat.

* * *

Na de zwaarigheden van de Europese letterkunde, de instellingen van de Hittieten, Syriërs en Babyloniërs, Belgen en andere volkeren te hebben doorworsteld, na de geheimen van contracten en verbintenissen, erfenissen en legaten, erfdienstbaarheden en verjaringen, eendaadse samenloop en rechtvaardigingsgronden te hebben ontdekt, hoeft het aldus volgepropte wezen nog even schoorvoetend een kleine stap te zetten naar balie en toga.

* * *

Plots begint de jonge advocaat op zijn idool te gelijken. Althans naar uiterlijke gedaante.

In militair uniform — horesco referens — betraden wij het huis in de Justitiestraat, gebouw voor paard en kar, eigenlijk een tweede paleis, niet ver verwijderd van dat andere dat sedert mensengeheugen de mannen en vrouwen in het zwart herbergt.

Dat huis was ruimer dan dit aan de Italiëlei, eerste pleisterplaats waar wij u ontmoet hadden.

We konden trouwens de verf nog snuiven, geleverd door M. Franck?

Hier hebben velen de angstwekkende eerste schreden gezet op de advocatenloopbaan.

* * *

Hier werd Prof. Victor «patron» Victor.

Hij zag er toen precies uit zoals nu.

Snor, bril en sigaar.

Bij het eerste gesprek werden ons wijze levenslessen gegeven en deontologische voorlichting verstrekt.

Wat kon en wat niet kon. Wat mocht en wat niet mocht.

Eigenlijk kon bijna alles en mocht zeer veel.

Maar wat niet kon, kon werkelijk niet.

Wat niet mocht, mocht beslist niet.

Eigenlijk zouden deze Victoriaanse voorschriften als een gebodenlijst of als vade mecum aan elk jong advocaat moeten bezorgd worden.

Aldus voorgelicht doolden wij, niet Ulysses, doch Pipo achterna — door de marmeren gangen, gluurdend nog wat onwennig naar de onmetelijke boekenreijen, bedelden om raad bij de ervarenrijke vrouwelijke bedienden, waarmee dagelijks urenlange gesprekken werden gevoerd, wat deze vriendelijke wezens beletten hun echte werk te verrichten.

* * *

Als wij dit alles terug in onze geest oproepen — even eenzaam en treurig als ééns Ernest Staes — zagen wij naast de patron al die vertrouwde figuren: onze betreurde vriend Jan Goossens, Edgar Boonen, Karel Weyler, Raymond Jacobs, Rik Dusoso.

* * *

Het is een onbegonnen taak al degenen op te sommen die u, patron Victor, op die zware soms ondankbare, steeds vernieuwende baan hebt geleid.

U hebt velen leren opzoeken doen, leren werken, wegwijis gemaakt.

Maar u hebt ze ook levenswijsheld bijgebracht.

Uzelf hebt steeds het voorbeeld gegeven van oneindige arbeidskracht.

Ik herinner mij de donderdagnamiddag rond 5 uur.

Dan werd regelmatig de vraag gesteld of een hoofdartikel voor het Rechtskundig Weekblad voorhanden was.

Was dit niet het geval dan moest — buiten de bediende — iedereen uit het cabinet verdwijnen en dan werd het hoofdartikel gedictieerd.

En het mirakel voltooide zich. Dit artikel was niet alleen leesbaar maar het bracht zelfs wat nieuws.

Buiten de vertrouwden kunnen weinigen zich voorstellen wat het is gedurende 35 jaargangen hoofdredacteur te zijn van het Rechtskundig Weekblad.

Dit alleen reeds is een taak die slechts uitzonderlijke mensen op zich kunnen nemen.

* * *

Intussen hadden wij onthouden uit uw eerste les dat het beroep van advocaat het schoonste en het edelste is dat de mens zich voorstellen kan.

Wij hebben dat intussen reeds zo dikwijls horen herhalen door anderen — dat enige twijfel daaromtrent ons pleegt te bevangen.

Maar origineel was het wel ons te wijzen op het enige nadeel — de enige schaduwzijde van dit beroep — de wrange noodzaak, de dwingende plicht waarin de advocaat zich soms bevindt, ereloon te vorderen.

* * *

Professor en Patron, u is een gelukkig mens.

Steeds hebt u de goede keuze gedaan in het leven.

Het ontzagelijk werk heeft u nooit nukkig gemaakt of humeurig.

Wat zou van u geworden zijn mocht u niet dame De Meulemeester ontmoet hebben?

Mocht u niet de rechtswetenschap gekozen hebben?

Mocht u niet deze onfeilbare keuze gedaan hebben wat uw stagiairs en medewerkers betreft?

Mocht u niet hoofdredacteur geworden zijn van het Rechtskundig Weekblad?

Mocht u niet bestuurder geworden zijn van de Klasse der Letteren, Morele en Staatskundige Wetenschappen der Koninklijke Vlaamse Academie voor Wetenschappen?

Mocht u niet, zeer jong nog, Paul van Ostaeyen erkend hebben als uw grote vriend, zoals Floris en Oscar Jespers? Gelukkige mens ook wegens uw levenstijd.

Want u hebt de paardentram gekend en u hebt, een fijne sigaar in de mond, menselijke wezens zien landen op de maan.

De Burgerwacht was u niet vreemd en thans leeft u in een wereld waarin de Staatshoofden elkaar met atoombommen bedreigen — atoombommen die ééns genoemd werden «de monsterachtige produkten van de copulatie der hoge fysica met het militarisme».

U hebt nog de tijd gekend waarin menselijke wezens het zich konden veroorloven in de Schelde te zwemmen.

Nu hebben de experts van de Club van Rome het gezegd: in het jaar 2000 zijn we allen op de fles.

Ook daar speelt dus uw levenstijd een rol. Wij zullen nog net de gelegenheid hebben om u, in 1997, te huldigen als honderdjarige.

* * *

Thans wordt uw bescheidenheid geweld aangedaan.

Het erge is dat om die loftuigingen te weerleggen u bijna verplicht wordt al het onvolmaakte bij uzelf te ontdekken en daarop te wijzen.

Maar, gewapend met uw reputatie mag u alles zeggen over uzelf — het zal slechts als bescheidenheid worden gekenmerkt.

* * *

Op het Tableau van de Advocaten — nog steeds genoemd «Bij de Rechtbank van eerste aanleg te Antwerpen» staat vermeld onder nr. 17: Victor René — datum van het diploma: 16 november 1921 — Britselei 40. Niet

dus René De Ridder, zoals sommigen vermoeden.

Dat staat daar, in een gewoon lettertype.

Zoals u voor Hof en Rechtbank verschijnt in eenzelfde toga als deze gedragen door de meeste blode eerstejaars.

Aldus wil het beginsel van gelijkheid onder de confraters.

Laten we het dus daarbij houden.

Maar voor uw oudstudenten en oud-stagiairs roept die naam op en dekt die toga een Renaissance mens in de volste betekenis, één der grootste Vlamingen, oud-stafhouder, professor emeritus en — vooral — permanente ere-voorzitter van de Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen.

Rede uitgesproken door Mr. Edgar BOONEN, Stafhouder van de orde van advocaten te Antwerpen

Indien deze door de Vlaamse Conferentie ingerichte academische zitting niet was wat zij is en bedoelde te zijn, kon ik mij als een der laatste sprekers beperken tot een eenvoudig aansluiten bij de hulde die vanaf dit spreekgestoelte en elders ook reeds aan Mr. René Victor werd gebracht — uiteraard in grote bewondering en vriendschap voor hem en met grote hartelijkheid.

Maar deze academische zitting is niet een gewone academische zitting van de Vlaamse Conferentie. Zij is er ene van ongewone betekenis, niet omdat de man die wij vandaag eren toevallig vijf en zeventig jaar oud is geworden, vijftig jaar advocaat is en een juridisch tijdschrift zijn vijf en dertigste jaargang afsluit.

Er zijn gelukkig meer advocaten die deze leeftijd bereiken en gedurende vijftig jaar hun beroep uitoefenen en er zijn ook heel wat juridische tijdschriften, die meer dan vijf en dertig jaargangen hebben afgesloten en nog zullen afsluiten.

De betekenis van deze niet gewone academische zitting bestaat hierin, dat wij hulde brengen aan een niet gewoon advocaat en aan een niet gewoon man.

Aan een advocaat, die vaak in moeilijke omstandigheden het onvervreemdbaar recht van verdediging heeft gepredikt en altijd opnieuw aan de taak van de advocaat als de strijder voor en de verdediger van de steeds vrij te maken en altijd opnieuw in verdrukking komende mens heeft herinnerd. Bijna vijf en twintig jaar geleden hield Mr. René Victor op 13 december 1947 in deze zelfde assisenzaal, toen als voorzitter van de Vlaamse Conferentie, een rede over «De advocaat in deze tijd». In deze toespraak die in het Rechtskundig Weekblad van 28 december 1947 verscheen, — hoe kon het anders — en die aan actualiteit niets heeft ingeboet, eist hij voor de advocaat de deugden van de humanist op, zoals Huizinga die meende ontdekt te hebben in Erasmus, en die in de woorden van Mr. René Victor betekenen: het leren inzien van het relatieve van alle ideologieën die aanspraak maken op absolute waarde, het zich neerbuigen over het individu met zijn grote zwakheden maar ook met zijn grote hoedanigheden, het verdedigen van de zwakken tegenover de sterken, van de overwonnenen tegenover de overwinnaars, het beseffen dat alle staatsgrenzen kunnen gewijzigd worden, dat elk gezag van heden morgen kan tenondergaan, dat alle politieke regimes onderhevig zijn aan de meest onverwachte wisselvalligheden maar dat de mens steeds zichzelf blijft en dat de taak van de advocaat onder alle regimes en voor alle rechtbanken steeds in wezen dezelfde is en zal blijven: te staan naast de hulp-

en rechtzoekende mens, de verongelijken, de zwakkeren, de overwonnenen.

In die steeds blijvende betekenis van het advocaat zijn heeft Mr. René Victor vele, ook politieke processen, gespeeld. In dit verband moge slechts herinnerd worden aan het politieke proces Romsee uit het jaar 1947, waarvan het incidentrijke verloop in het Rechtskundig Weekblad van 22 juni 1947 onder de titel «het proces Romsee en het recht van verdediging» historisch is vastgelegd en waarin de verdediging vele dagen lang een verloren maar dapper gestreden strijd voor het onvervreemdbaar recht van de verdediging heeft geleverd.

De periode, waarin dit proces plaatsgreep, ligt nu reeds vele jaren achter ons en men is geneigd te geloven dat vrouwe Justitia weerom het recht en de gerechtigheid in evenwicht houdt. Maar de geschiedenis van onze planeet leert, dat deze veronderstelling helaas niet juist is en dat de gevaren die het individu bedreigen steeds aanwezig zijn en zullen blijven. Nog niet lang geleden constateerde A. Pitlo, zij het in een andere samenhang, dat in de huidige stroomversnelling en zolang de wetgever nog geen nieuwe structuur aan het zich in volle evolutie bevindende recht heeft kunnen geven, het individu onbeschermd staat tegenover de macht van de overheid en de macht van de collectiviteiten, erop wijzend, dat in een naaste toekomst het zeker niet de geringste taak der juristen zal zijn het individu terzijde te staan in diens positie van machteloze tegenover de machtige overheids-machine (Evolutie in het privaatrecht, 1969).

Ofschoon Mr. René Victor zopas met andere verdienstelijke confraters naar aanleiding van zijn gouden beroepsjubileum door de Raad van de Orde gehuldigd werd, dacht ik op deze dag even bij deze zijde van zijn activiteit en zijn verdiensten te moeten stilstaan en als een van zijn opvolgers als stafhouder van deze balie zijn boodschap over de blijvende zin van het advocaat zijn, vooral aan de jongeren te moeten overbrengen.

* * *

De hulde die aan Mr. René Victor uit Zuid en Noord gebracht wordt reikt echter verder. Zij betreft niet zozeer de advocaat maar wel de man, die uit het activistisch élan van zijn jeugd als weinig anderen heeft bijgedragen tot de vernederlandsing van het gerecht in België en tot de ontwikkeling van een bijna reeds volwaardig Nederlands rechtsleven in dit land.

Het lijkt nu evident en natuurlijk, dat in de nederlands-talige gewesten van België recht in de eigen taal wordt

gesproken, dat in diezelfde taal aan de universiteiten het recht wordt onderwezen en dat juridische werken en tijdschriften in het Nederlands verschijnen. Deze thans zo evidente en zo natuurlijk schijnende werkelijkheid is evenwel voorafgegaan door een lange, ondankbare en zware strijd, waarvan de geschiedenis door Mr. René Victor in vele boeken, opstellen en artikelen is beschreven. De plaats die hij zelf in deze geschiedenis inneemt en de betekenis, die aan zijn werk en streven moet worden gehecht, zal later zeer zeker het onderwerp vormen van vele nieuwe geschriften, een gebeurtenis die Mr. René Victor, uitgever en minnaar van boeken en tijdschriften, niet anders dan verheugen zal.

Slechts twee aspecten ervan moge ik releveren. In de eerste plaats, dat Mr. René Victor erin geslaagd is tussen de twee wereldoorlogen in, door wilskracht en volharding, door tolerantie en een steeds evenwichtig oordeel vele Vlaamse krachten samen te brengen en te bundelen tot één enkele kracht, waardoor aan een eeuw oud onrecht en ongelijkheid in de rechtsbedeling van dit land een einde werd gemaakt.

En in de tweede plaats, dat Mr. René Victor aan wat groeiende was in zijn niet tot ondergang bereid gevonden volk mede vorm heeft weten te geven en de weg geopend heeft naar een normaal Nederlands rechtsleven in België in nauwe verbondenheid met het Noorden.

In zijn werk «25 jaar Vlaamse Beweging 1914/1939» schrijft de historicus H. J. Elias: «Wij kunnen er niet aan denken een overzicht te geven van wat er in deze jaren verscheen aan wetenschappelijke werken in het Nederlands, aan wetenschappelijke tijdschriften, oude en nieuwe. Nog meer is het uitgesloten het litterair en artistiek leven hierbij te betrekken. Wij willen daarop echter twee uitzonderingen maken omdat zij in hun genre veel-betekend zijn. Het eerste is het verschijnen vanaf 11 oktober 1931 van een Rechtskundig Weekblad, weldra geflankeerd door een rechtskundige bibliotheek. De uitgave ervan was beslist in de schoot van de Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen. De grote verdienste van deze uitzonderlijke onderneming — vier jaar vóór de vernederlandsing van het gerecht bij de wet — komt toe aan Mr. René Victor.» (deel 3, blz. 182-183).

De uitzonderlijke onderneming van het Rechtskundig Weekblad en van de Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek is verder gegaan en aan het hoofd ervan staat nog steeds Mr. René Victor, even wilskrachtig en volhardend, even geestdriftig als bij de aanvang, bijna even jong en bijna even hard werkend als toen.

U weet het. Over het ontstaan, de groei en de betekenis van het Rechtskundig Weekblad werd reeds veel geschreven, niet het minst door de oprichter en de hoofd-redacteur ervan. De ontbrekende hoofdstukken van zijn geschiedenis zullen later nog geschreven worden. En in een van deze hoofdstukken zal, zo de historicus goed geïnformeerd is, onvermijdelijk gesproken worden over mevrouw Frieda De Meulemeester, die volgens de eigen woorden van haar echtgenoot, Mr. René Victor, hem «steeds zulke sterke steun was.» (Kronijken over recht, mensen en boeken: 1962).

Iedereen, die ooit direct of indirect met het Rechtskundig Weekblad te maken heeft gehad of nog heeft, ignoreert niet, dat voor mevrouw Victor het Rechtskundig Weekblad evengoed als voor haar man een kind is, waarvan zij wellicht veel meer dan de vader de zorgen deelt en draagt. Het is daarom, Mevrouw Victor, dat de hulde, die wij vandaag aan uw man brengen, ook voor U geldt en dat wij eerbiedig en in bewondering U dankzeg-

gen voor al hetgene U daardoor voor ons allen en voor de Nederlandse zaak hebt gedaan.

* * *

De mij toegemeten tijd is reeds verstreken en ik wil geen misbruik maken van uw geduld, gezeten als U bent op de harde stoelen en banken van deze zaal. Toch vraag ik nog heel even uw aandacht.

Toen enkele maanden geleden het Bestuur van de Vlaamse Conferentie het initiatief nam om haar ere-voorzitter op feestelijke wijze te huldigen, zoals dit thans gebeurt, werd door enkelen onder ons gedacht aan de uitgave van een Liber Amicorum René Victor. De gekozen tijd daarvoor was voor redelijke mensen veel te kort en de onderneming leek improvisatie en hasardeus te zijn.

Inmiddels heeft U de circulaire gelezen betreffende dit Liber Amicorum, een tweedelig werk dat door de Uitgeversmaatschappij Kluwer wordt uitgegeven en waarin meer dan negentig opstellen van vele vooraanstaande juristen uit Noord en Zuid over de meest verscheidene onderwerpen van juridische en rechtshistorische aard zijn opgenomen. In naam van het redactiecomité stel ik het op prijs hier in het openbaar dank te zeggen:

— aan de auteurs, die ondanks tijdnood zo talrijk en zo geestdriftig zich onmiddellijk bereid verklaarden een bijdrage te schrijven, hun beloften ook nakwamen en hun teksten bijna tijdig inleverden;

— aan de uitgeversmaatschappij Kluwer, die zonder winstoogmerk, uit sympathie en waardering voor de figuur van Mr. René Victor en voor het door hem voor heel Nederland gepresteerde werk, de uitgave van dit Liber Amicorum heeft mogelijk gemaakt;

— aan rechter Camiel Caenepeel, secretaris van het redactiecomité, zonder wiens medewerking en toewijding de uitgave van dit omvangrijke werk nooit zou zijn klaargemaakt.

Wij zijn hen allen zeer erkentelijk.

* * *

Aan het Liber Amicorum René Victor werd de titel «Recht in beweging» gegeven. Niet alleen om uit te drukken dat het recht steeds in beweging is en feitelijk evenals het leven nooit tot rust komt — en vele opstellen in het boek zullen dit treffend illustreren — maar ook en vooral omdat deze titel weergeeft wat Mr. René Victor en door en met hem het Rechtskundig Weekblad heeft nagestreefd: in eigen land het recht in eigen taal, in eigen nieuwe vormen, te doen leven en bewegen.

Zo moge dan deze bundel opstellen van vrienden, collega's, gewezen studenten en bewonderaars een blijvende hulde zijn aan hem, die de oprichter is van het Rechtskundig Weekblad en van de Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek, die de Vlaamse Juristenvereniging tot nieuw leven heeft gebracht, die door zijn talrijke geschriften en voordrachten in Noord en Zuid, door zijn onderwijs en zijn activiteit in de Koninklijke Vlaamse Academie zoveel heeft bijgedragen tot het rechtsherstel van zijn volk en tot de ontwikkeling van een Nederlandstalige rechtswetenschap in zijn land.

* * *

Mag ik Stafhouder Mr. Emiel Ooms, een der mede-oprichters van het Rechtskundig Weekblad en voorzitter van het redactiecomité van het Liber Amicorum René Victor, nu verzoeken aan de gehuldigde de «dummy» van de twee delen van «Recht in beweging», zoals zij binnenkort zullen verschijnen, te willen overhandigen.

Rede uitgesproken door Mr. Emiel OOMS, gewezen stafhouder van de orde van advocaten te Antwerpen

Mijnheer de Hoofdopsteller,

Het is nu volle 41 jaar geleden, dat wij bij de oprichting van het Rechtskundig Weekblad de taak van hoofdredacteur aan U hebben toevertrouwd.

«Wij» dat waren onze onvergetelijke vrienden: Stafhouder Fernand Zech, Jules Franck, Herman De Jongh, Louis Elebaers, John Stockmans.

«Wij» dat zijn nog immer onze trouwe vrienden: Fernand Collin, Ignace Van Den Brande, Gaston Craen.

U hebt die opdracht aanvaard en haar sindsdien onafgebroken gedurende 41 jaar — de enkele oorlogsjaren niet te na gesproken — met een nimmer falende of nimmer afnemende ijver en toewijding uitgevoerd.

Vandaag zijt gij 75 jaar, dat wil zeggen: niet meer één van de jongsten onder ons.

Toen evenwel moest gij nog 35 jaar worden en waart gij nog geen tien jaar advocaat en lid van deze Balie.

Op uw toen jeugdige leeftijd hebt gij een bijna verpletterende last opgenomen, maar... gij zijt niet onder die last bezweken; gij zijt door die last niet verpletterd geworden.

In het Rechtskundig Weekblad hebt gij de strijd voor de radicale vernederlandsing van het gerecht en de rechtsbedeling in Vlaanderen gevoerd en gewonnen.

Die zege, waarvan de huidige generatie de zoete vruchten plukt, hebben wij te danken aan twee Antwerpse confraters:

aan Hendrik Marck, die met een taaie hardnekkigheid en onbuigbare wil op het parlementair terrein de slag heeft thuisgehaald,

en aan U, die in het Rechtskundig Weekblad en daarbuiten, in Antwerpen en in bijna alle steden van het Vlaamse land, de zegevierende aanvoerder van een onweerstaanbare en voortstuwende massa zijt geweest.

Na de verwezenlijking van die vernederlandsing en tijdens de strijd daarvoor, zijt gij de grondlegger en de bezieler geweest van de nederlandstalige rechtsliteratuur in dit land.

Gij hebt de rechtsliteratuur uit Nederland in Vlaanderen doen kennen en gij hebt Vlaanderen aan Nederland geopenbaard.

Gij hebt een duurzame band tussen Nederland en Vlaanderen gesmeed; gij hebt uw tijdgenoten en de latere generaties met U in de hoogte getild.

Uw vrienden hebben gemeend dat van deze plichtigheid iets meer moest overblijven dan een aangename, weze het dan een blezonder aangename herinnering.

Daarom werd besloten een Liber Amicorum Prof. Mr. René Victor samen te stellen en uit te geven.

Het grote aantal van de medewerkers daaraan en de waardevolle opstellen die door velen van onze meest gezaghebbende auteurs werden geschreven, zijn niet alleen een bewijs van hun vriendschap en genegenheid, maar tevens een blijk van hun waardering, hun hoogachting en hun bewondering voor de verdiensten die gij hebt verworven.

Ik ben biezonder gelukkig, dat ik in ons aller en ook in hun naam U de dummy van deze bundel mag overhandigen.

Daarmede, goede vriend, treedt gij in de herwordingsgeschiedenis van ons volk.

Rede uitgesproken door de jubilaris, Mr. Ridder René VICTOR

Wanneer ik hier zovele eminente persoonlijkheden en zovele goede vrienden vergaderd zie, en ik de zo vleeiende woorden hoor die tot mij gesproken werden, zou ik niet oprecht zijn wanneer ik niet erkende dat dit in mij diepe gevoelens wekt van geluk en dankbaarheid.

Maar dadelijk voel ik tevens de harde greep van een sterke rem, door het bewustzijn van mijn vele tekortkomingen, nalatigheden en oppervlakkigheden, die fataal voorkomen bij hem die te veel hooi op zijn vork wil nemen en wiens belangstelling verdeeld wordt over al te diverse gebieden.

Van deze gebieden was in de eerste plaats de rechtspraktijk aan de balie mijn uitverkoren terrein. Van jongsaf is mij de advocatuur een der heerlijkste activiteiten gebleken in het menselijk leven. Het bijstaan van de verongelichte of de verkeerd begrepene, het verdedigen der belangen van hen die in moeilijkheden verkeren en het zoeken naar een rechtvaardige oplossing in pijnlijke menselijke conflicten, het is mij altijd een van de mooiste en hoogste doelstellingen geweest. Gedurende 50 jaren ben ik op intense wijze deelachtig geweest aan de rechtbedeling en het was mij steeds een waar genoegen. Ik zie er op terug met innige voldoening en ik zal er trouw aan blijven, zolang mijn krachten het mij zullen toelaten.

Want de advocatuur biedt zovele facetten, die elk op zichzelf van aard zijn beoefenaar te begeisteren.

Zij heeft haar wetenschappelijke zijde die door de studie van de wereld der normen en hun toepassing op het

maatschappelijk leven, de evolutie van hun interpretatie in rechtsleer en jurisprudentie, het doorgronden van hun werkelijke betekenis, hoge eisen stelt aan de menselijke geest.

Zij biedt een oneindig veld voor psychologische vorsing. Psychologie van de cliënt, met zijn soms onbegrijpelijke illusies en wisselvalligheden, psychologie van de tegenstrever die aanleiding kan geven zowel tot gemoedelijke gedachtenwisseling als tot heftige en verbeterde strijd, psychologie van de magistraat, die een mens is en wiens diepere geaardheid, gedachten en gevoelens men moet trachten te onderkennen.

De advocatuur heeft ook haar sportieve zijde. Evenals de schaakspeler tracht de advocaat, bij strenge naleving van de regels van het spel, de partij te winnen. Dit leidt soms wel eens tot pijnlijke ontgoochelingen, maar brengt ook zo dikwijls de zalige vreugde van het succes, en biedt in elk geval de spannende prikkel van de verwachting.

Maar altijd staat de advocaat in onmiddellijk contact met de mens, met de onoverzienbare wereld van zijn passies, zijn belangenstrijd, zijn hoop en zijn betrachtingen.

Doch hoezeer de rechtspraktijk mij ook heeft begeesterd, toch heb ik steeds sterk het bewustzijn gehad dat de toepassing van het positieve recht op de vele gevallen van de praktijk geen volledige voldoening kon geven.

De originele filosoof van onze Balie die Mr. Charles Dumercy was, heeft destijds eens gezegd «Beaucoup d'avocats connaissent le droit comme les femmes con-

naissent l'amour, plutôt dans ses effets que dans son essence ». Deze ondeugende uitlating bevat een kern van waarheid. Het kwam mij steeds voor dat er dieper diende gegraven en het speuren naar het wezen van het recht was mij een behoefte en een lust. Ik heb me steeds aangetrokken gevoeld tot de studie van de ondergronden van de rechtswetenschap en van de invloed der historische, morele, godsdienstige, economische en sociologische factoren van alle aard, die de evolutie van het recht bepalen. In verband met het vorsen naar herkomst, ontwikkeling en uiteindelijke doelstelling van de rechtsnormen, hebben rechtshistorie, rechtsvergelijking en vooral rechtsfilosofie mijn grote belangstelling gaande gemaakt en ik heb getracht het recht te begrijpen in de sfeer van de grote gedachtenstromingen die het geestelijk leven beheersen.

Zo was het mij dan ook een bijzonder geluk gedurende vele jaren het universitair leven te kunnen medeleven en een genot met studenten deze wetenschappelijke problemen te bespreken en er hun belangstelling voor op te wekken. Zo heb ik het ook in de hoogste mate op prijs gesteld, in de schoot van de Koninklijke Vlaamse Academie, deelachtig te hebben kunnen zijn aan zuiver wetenschappelijke arbeid. Wat was het dikwijls voor mij een pijnlijke ervaring dat de dienstbaarheden van de rechtspraktijk het mij niet hebben toegelaten, in de mate zoals ik dit gewenst had, mij nog op meer intense wijze aan deze zuiver wetenschappelijke activiteit te wijden.

Over een ander facet van mijn activiteit werd hier gesproken nl. mijn medewerking aan de strijd voor de vervlaamsing van het gerecht. Dit heeft in mijn leven een belangrijke betekenis gehad. Toen ik vijftig jaar geleden aan de Balie kwam was de rechtsbedeling volkomen Frans en enkel voor de strafrechtbanken en voor de vrederechten konden zaken in het Nederlands behandeld worden. Zoals er geen hoger onderwijs in de rechten in de Nederlandse taal bestond, was er geen Vlaamse rechtspraak, geen Vlaamse rechtsliteratuur, zelfs geen nederlandstalige wetboeken. De jonge Vlamingen die aan de balie kwamen moesten zich volledig wringen in een Frans keurslijf en hun beroep uitoefenen in een vreemde taal.

Aan deze toestand verandering te zien brengen is steeds mijn grote hoop geweest en in de bescheiden mate van mijn krachten heb ik getracht mee aan de wagen te duwen, al scheen het wel gedurende lange tijd een hope-loze poging en al bleek onze door en door verfranste rechtswereld wel een oninneeembare vesting.

Met dit doel werd dan in 1931 het Rechtskundig Weekblad gesticht en sedert 35 jaren heb ik getracht dat het zijn weldoende invloed, zowel op juridisch als op taalgebied, in onze rechtswereld zou doen gelden. Kort daarna werd de Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek in het leven geroepen, teneinde aan onze jonge Vlaamse juristen de gelegenheid te geven in het Nederlands gestelde wetenschappelijke werken over het recht te publiceren. Met hetzelfde doel werd de heftige strijd gevoerd die geleid heeft tot de wet van 1935 op de vervlaamsing van het gerecht en ook tot deze die ons gebracht heeft de oprichting van een zelfstandige Vlaamse Academie voor wetenschappen, die wij in 1938 hebben zien tot stand komen, die zoveel heeft bijgedragen tot de heropleving van onze Vlaamse wetenschap en haar gebracht op een internationaal peil.

Bij dit alles is mijn rol slechts een bescheiden medewerking geweest in de grote schaar van hen die zich met onweerstaanbare doordrijvingskracht voor hetzelfde doel hebben ingezet.

Wanneer wij nu de resultaten overzien van al die arbeid en de toestand die vandaag bestaat vergelijken met deze van 50 jaar geleden, stellen wij vast dat er een wonderlijke oogst is kunnen binnengehaald worden op het veld van het Vlaamse rechtsleven en dat op enkele jaren een eeuw achterstand bijna volledig werd ingelopen. Deze oogst

bracht ons eindelijk de officiële rechtskrachtige Nederlandse tekst van onze wetboeken, een rijke hoeveelheid Vlaamse rechtspraak van onze hoven en rechtbanken, een haast onvoorstelbaar weelderige opbloei van onze Vlaamse rechtsliteratuur; hij gaf ons vier Vlaamse rechtsfaculteiten, een reeks hoogstaande universitaire proefschriften die de Vlaamse rechtswetenschap een verrassende sprong hebben doen maken, een reeks juridische verzamelwerken, vollediger, degelijker en frisser dan al wat we tot nog toe in de franstalige literatuur van ons land kenden, een menigvuldigheid van nederlandstalige juridische tijdschriften, haast op alle gebieden van het recht, en eindelijk een verhouding tot het Noord-Nederlandse rechtsleven die steeds inniger en hartelijker is geworden.

Deze gestadige opgang verbaast heden ten dage de buitenstaander doch geeft aan de Vlaamse juristen die ervoor gezwoegd en gestreden hebben een zalig gevoel van voldoening.

De manifestatie van vandaag zou ik voorzeker hebben afgewezen, wanneer zij enkel mijn persoon had betroffen. Doch ik zie haar in een veel breder kader, als een welgekomen gelegenheid om onze tevredenheid uit te spreken over de herleving van ons Vlaams recht, de groei van onze Vlaamse rechtswetenschap, de verknochtheid van Vlaanderen en Noord-Nederland op het gebied van het recht en ik zie deze manifestatie als een symbool van de Vlaamse levensdrang, van de Vlaamse werkkraft en van de rijke gaven van ons volk.

De woorden die heden uit verschillende monden tot mij gericht werden — hoezeer de welwillende vriendschap van de sprekers mijn verdiensten ook overdreven hebben — zijn mij recht naar het hart gegaan en ik bedank de rede-naars met ontroering.

U, Mr. Lauwers, Voorzitter van de Vlaamse Conferentie, eens een van mijn sympathiekste studenten aan de Universiteit en daarna mijn zeer gewaardeerde stagiair, die met uw dynamisch temperament dit jaar in de Vlaamse Conferentie bergen verzet hebt.

U, hooggeacht Heer de Vreese, raadsheer in het Hof van Cassatie, auteur van belangrijke wetenschappelijke werken, Voorzitter van de internationale vereniging van magistraten, rechtsgeleerde van uitzonderlijke faam, die professor is aan het Europa College te Brugge en daar het nieuw Europees recht doceert en die tevens het voorzitterschap van onze Vlaamse Juristenvereniging wel hebt willen aanvaarden.

U, Mr. Wijckerheld Bisdom, oud-deken van de Orde der Advocaten bij de Hoge Raad der Nederlanden, U is een oude trouwe vriend van uw Vlaamse confraters. Wat zijn we gelukkig dat de meest briljante advocaat der Nederlandse balie hier is willen aanwezig zijn en namens de Nederlandse rechtswereld heeft willen spreken. Bij elke feestelijke gelegenheid hebben wij U in ons midden kunnen begroeten. Nederland heeft geen prestigieuzer ambassadeur dan U en wij zijn U oneindig erkentelijk voor uw belangstelling en voor uw vriendschap die zoveel hebben bijgedragen tot het smeden van broederlijke banden tussen juristen van Noord en Zuid.

U, Mijnheer de Stafhouder Boonen, van wie ik tijdens uw stagejaren in mijn studie zozeer de grote hoedanigheden heb kunnen waarden, die mij zulke onschatbare diensten hebt bewezen bij de uitgave van het Rechtskundig Weekblad, die een man zijt van rustig gemoed maar van rotsvaste overtuiging, die door de sympathie en de achting van uw confraters tot de hoge en eervolle functie van het stafhouderschap werd geroepen, en die deze grote balie leidt — in een geest van voorzichtige aanpassing aan de behoeften des tijds — op de koninklijke weg van haar Vlaamse bestemming. Wat is het mij een voldoening dat U het is die hier namens de balie het woord gevoerd heeft.

En U, confrater Professor Calewaert, te gelijker tijd een van mijn oud-studenten en van mijn oud-stagiairs, van wie

ik de schitterende carrière met zoveel belangstelling en bewondering gevolgd hebt, die hoogleraar is en senator en die de Vlaamse rechtswetenschap met belangrijke werken hebt verrijkt, uw woorden hebben bij mij zoveel herinneringen opgeroepen aan de voorbije jaren van gemeenschappelijke arbeid en gemeenschappelijke belangstelling. U wekt in mij de fierheid op die ik gevoel bij het welslagen van zovele oud-studenten en oud-stagiairs, in wier schitterende opgang ik mij zozeer verheug en die mij steeds zo nauw aan het hart liggen.

Maar alsof de woorden van vriendschap die hier vandaag gesproken werden nog niet voldoende waren, hebt U het initiatief opgevat mij een Liber Amicorum aan te bieden waaraan — naar ik heb vernomen — de bloem van onze Vlaamse juristen heeft medegewerkt, waarvoor ook meerdere Nederlandse geleerden belangrijke bijdragen hebben geleverd en waaraan U de betekenisvolle titel hebt gegeven van « Recht in beweging », een boek waarin het recht straalt als een regenboog tussen verleden, heden en toekomst.

Niets kon mij een groter genoegen doen dan deze kostbare herinnering, die tevens een belangrijke bijdrage zal vormen tot de rechtswetenschap en een blijvend getuigenis zal zijn van de culturele verbondenheid tussen Vlaanderen en Nederland.

Dat ik dit boek uit uw handen mocht ontvangen, Mijnheer de Stafhouder Ooms, die de leiding op U hebt willen nemen van het redactie-comité, stel ik op zeer hoge prijs, want U is niet enkel mijn goede vriend, een jurist van ongeëvenaarde werkkraft, die hartstochtelijk gehecht is aan onze balie, een van de medeoprichters van het Rechtskundig Weekblad, maar U is vooral een man van karakter, waarvan U ons reeds zovele blijken hebt gegeven die wij ten eerste naar waarde schatten.

Hoe zal ik U voor dit alles genoeg mijn diepe erkentelijkheid kunnen uitspreken.

Mijn dank gaat naar de vrienden die deze manifestatie hebben willen inrichten en die zich daarvoor zoveel moeite hebben getroost — die voorzeker aan een nuttiger voor-

werp had kunnen besteed worden. Mijn dank gaat naar het redactie-comité van het Liber Amicorum, dat de krachtprestatie heeft verwezenlijkt, in een recordtijd van enkele maanden, de meer dan negentig bijdragen te verzamelen die in het boek voorkomen. En mijn dank gaat vooral naar de auteurs van de bijdragen, professoren, magistraten, advocaten, notarissen en bedrijfsjuristen die zich wel de opoffering hebben willen opleggen een wetenschappelijke studie voor het boek te schrijven en aldus een onvergankelijk getuigenis te bezorgen van hun waardering en sympathie voor het Vlaamse rechtsleven en de Vlaamse rechtswetenschap.

In tegenwoordigheid van dit eminent gezelschap, dat zich zozeer beijvert om mijn fouten en tekortkomingen te vergoelijken, voel ik scherp in mij het verwijt dat ik niet meer heb kunnen doen en dat ik de taak die ik mij gesteld had niet beter heb kunnen vervullen. En wanneer bij mij wel eens wankelmoedigheid is voorgekomen moet ik daarbij denken aan de woorden van de dichter

Ik heb op aarde wonderlijk
gewankel her en der
Toch lichtte mij bijzonderlijk
Een vaste stille ster.

Doorheen alle wisselvalligheden van het leven heb ik die vaste stille ster nooit uit het oog verloren. Zij heeft mij immer, tussen vele dwaalwegen, geleid naar een welbepaald doel, de liefde tot de mens, de warmte van de vriendschap, de passie voor mijn beroep, de lust tot de arbeid, de opbouw der Vlaamse cultuur en het dienen van mijn volk.

En wanneer ik uit uw aanwezigheid op deze vergadering zou mogen afleiden dat U zo welwillend zijt te menen dat ik daarbij niet al te zeer op zijpaden ben afgeleid geworden en niet al te erg onder de maat ben gebleven, maakt mij dit zeer gelukkig en wil ik besluiten met de woorden die eens de assistent-resident sprak tot de hoofden van Lebak: Ik dank U allen zeer.

HET BANKET

Nadat de Voorzitter der Vlaamse Conferentie, Mr. Edm. Lauwers, op uiterst geestige wijze de tafelspeeches had ingeleid, werden de hiernavolgende spreekbeurten gehouden. Zij werden opgenomen op geluidsband. Deze opname is echter mislukt wat betreft de rede van Mr. Vermeulen, deken van de Orde der Advocaten bij de Hoge Raad der Nederlanden, die in een schitterende improvisatie de groet bracht uit Nederland. Wij moeten ons verontschuldigen de tekst van deze rede niet te kunnen meedelen.

Rede uitgesproken door de heer A. KINSBERGEN, Gouverneur van de Provincie Antwerpen

Ik geloof dat het goed is dat in onze maatschappelijke structuur er ogenblikken voor een viering worden gevonden. Het zijn stopplaatsen in de niet altijd even zonnige opeenvolging der dagen, gelegenheden om even stil te staan in het snelle ritme van onze koortsachtige samenleving.

Een 50-jarig beroepsjubileum als advocaat van een zo uitzonderlijk man als Mr. Victor, wettigt zonder enige twi-
fel in het licht te worden gesteld.

Het belangrijke van deze feestelijkheid is natuurlijk niet het verlopen van deze halve eeuw. Aan ouder worden hebben wij geen enkele verdienste, daarvoor moeten wij alleen maar wachten, het is een geschenk of een vloek der goden. Het bijzonderste is echter wel dat een man gedurende zovele jaren bewondering rond zich ver-

gaard en behouden heeft van zijn confraters en van de samenleving waarin hij leeft, dat hij gedurende al die tijd zich met succes ingezet heeft voor de verdediging van de belangen die hem werden toevertrouwd.

De bewondering en de achting die ik Stafhouder Victor toedraag, worden voor mij gestaafd door de herinneringen en de ervaringen die opgedaan werden in de tijd dat ik de toga droeg en de eer had de functie van voorzitter van de Vlaamse Conferentie te mogen uitoefenen.

Er zijn in een mensenleven van die gebeurtenissen die men niet licht vergeet omdat ze uitschieten boven het gewone en omdat ze zich schril aftekenen tegen het grijze van het alledaagse. Zulke gebeurtenis was voor mij de eerste ontmoeting en het eerste gesprek dat ik als stagiaire had met de man wiens naam in deze stad en in het

Vlaamse land het synoniem van advocaat geworden was.

Het was een sfeervol en een gemoedelijk gesprek, ontstaan van hinderende vormen. De gulde handdruk van een in dienst van de gemeenschap opgegroeide man, zijn wijze woorden en zijn innemende glimlach hebben mij, de toen jonge advocaat, diep aangegrepen en hebben bij mij de neerslag gelaten van een spontane affiniteit.

De ogenblikken die ik later samen met hem kon doorbrengen tijdens de behandeling van een zaak, op een plechtigheid of op een vergadering, werden door éénzelfde geest gekenmerkt en hebben in mij de indruk, die ik sedert jaren van René Victor had, niet alleen bevestigd, maar ook verstevigd: een man van allure, gul en innemend, begenadigd met schitterende hoedanigheden, een buitengewone persoonlijkheid met een brede visie op zijn tijd en met een onwrikbaar geloof in de toekomst van zijn Vlaanderen, een leider die zich doorzet en enthousiasme wekt bij het Vlaamse volk, omdat dit volk zich in hem herkent, kortom, een man die niet met de gebruikelijke maatstaven kan gemeten worden.

De geschiedenis is daar om te bewijzen dat de advocatuur steeds de vrijheid in haar gulden blazoen heeft gevoerd en dat ze in volle onafhankelijkheid, wars van iedere hinderende inmenging, haar eigen koers en toekomst wenst te bepalen. Dit is gezond, normaal en begrijpelijk. Echter het leven in een gemeenschap, legt ook plichten, gedragslijnen en verantwoordelijkheden op. Het pleit voor Mr. Victor dat hij deze dualiteit heeft kunnen overbruggen, eensdeels eisende partij waar het gaat om zijn beroep en Vlaanderen, anderdeels begrijpende en medewerkende partner waar het problemen betreft die het landsbelang raken en die hij als politicus diende te behandelen.

Zoals ieder groot man is René Victor de tijdgenoot van de toekomst. De fundamentele knelpunten van zijn tijd en omgeving aanvoelend, zowel op artistiek als universitair als Vlaams vlak, heeft hij, gesterkt door een vast geloof en onwankelbaar vertrouwen in de 50 jaren, van wat ik zonder aarzelen zijn leiderschap durf noemen, niet opgehouden met volharding, kracht en geestdrift te ijveren voor zijn stad, voor zijn provincie, voor zijn Vlaamse land.

De moed, de inspiratie en het doorzettingsvermogen die daartoe nodig waren, heeft hij geput in de liefde die hij zijn volk toedraagt. Zijn geschriften, zijn toespraken, zijn manifesten en oproepen zijn allen doordrongen van de idee dat eenieder de plicht heeft zich totaal in te zetten voor de culturele, sociale en economische ontvoogding van dit volk, wil het de plaats innemen waarop het recht heeft. Als géén heeft hij zich hiervoor ingespannen, als géén heeft hij daartoe het voorbeeld gegeven. Trots kan hij de resultaten van zijn streven overschouwen.

Mevrouw Victor,

Vlaanderen is in zijn rijk en roemvol verleden gezegend geweest met een reeks mannen van uitzonderlijke dimensie en een vermaardheid die de landsgrenzen overschre-

den heeft. Uw man heeft deze lijn doorgetrokken en U moet wel bijzonder trots op hem zijn.

U alleen weet hoe dikwijls de gemeenschap uw man weggetrokken heeft van uw huiselijk samenzijn. U alleen weet hoe dikwijls U uw man heeft moeten missen omdat anderen uw echtgenoot hebben opgeëist voor de vervulling van de taak die de zijne is.

De hulde die vanmiddag en vanavond aan uw René gebracht wordt, is in grote mate de uiting van de dank die wij U verschuldigd zijn voor de wijze waarop U al die jaren naast uw man gestaan heeft en de manier waarop U steeds met uw innemende glimlach, ook in moeilijke ogenblikken soms dreigende onweerswolken heeft weten om te toveren tot een heldere hemel.

Mevrouw Victor, ons aller dank hiervoor.

Mijnheer de Stafhouder,

U heeft zich ingespannen voor de vrijwaring van de belangen van uw gemeenschap. Het werd U gegeven te vechten voor de belangen die men U toevertrouwde. U heeft de mens leren kennen in zijn bekrompen kleinheid, maar ook in zijn enorme grootheid. U kende ongetwijfeld in de lange jaren van uw advocaatschap de soms machteloze teleurstelling bij het verliezen van een zaak waarin U geloofde, maar ook de tevredenheid van het behaalde succes. Het is uw grote gave dat U op het juiste ogenblik de potentiële krachten die steeds sluimerend in een maatschappij aanwezig zijn, heeft kunnen laten ontladen om hen de bestemming te geven voor de vaste en de weloverwogen doelstellingen die U voor ogen had.

Waarde Confraters,

Als ik dit alles zou mogen samenvatten, dan meen ik in uw naam te mogen zeggen dat Stafhouder Victor niet alleen als het ware ons beroep verpersoonlijkt maar dat hij tegelijkertijd de grootheid van deze mooie gemeenschap die de balie is, symboliseert. Hij draagt er als één der besten de eer en de waardigheid van uit, heeft er steeds voor geijverd de dienstbaarheid van de advocatuur tegenover de gemeenschap te waarborgen, maar is tegelijkertijd een onverbidde strijder voor de onafhankelijkheid en de onaantastbaarheid van de Orde die hij 50 jaar geleden vervoegde.

De regering van dit land heeft de Orde van de Eliten van de Arbeid ingesteld, hoogste onderscheiding voor degenen die wegens hun uitzonderlijke intellectuele, geestes- en karakteriële begaafdheid voor hun beroepsgenoten een voorbeeld zijn. Als uiting van de publieke waardering, de erkenning en de bevestiging van de uitstekende verdiensten van Mr. Victor, is het mij een bijzondere eer en voorrecht onder de motivering: « uitzonderlijke socio-culturele verdiensten en als blijk van erkentelijkheid voor betekenisvol dienstbetoon » deze hoge onderscheiding aan de gevierde te mogen overhandigen.

Rede uitgesproken door Mr. Ach. DE GRYSSE, Deken van de Nationale Orde van de Belgische Advokaten

Nu het « Victoriaans roomijs » wordt opgediend, kom ik aan het woord voor mijn toast. Het menu wordt aldus een passende begeleiding voor mijn tekst en een glimlach voor mijn moeilijke taak, want deze namiddag hebben reeds vijf academische sprekers de ene na de andere alle facetten van Mr. René Victor geëist...

Als U in de euphorie van dit banket aan de Deken van

de Nationale Orde van Advokaten nog even de kans geeft een paar toetsen te geven aan het portret zal ik me graag kwijten van mijn opdracht.

Met Mr. René Victor vieren we drie jubilés: 75-50-35. Ik zou even wensen de 50 jaar advocatuur van Mr. Victor te belichten; de raad van Montaigne gedenkend die zei: « Parler est un doux assaisonnement des tables pourvu

que les propos ne soient pas trop longs ».

Het blijkt echter onmogelijk te zijn de advocaat van de mens te scheiden of hem uit zijn omgeving los te rukken, omdat het bloed, het temperament, en het brein intieme ramificaties hebben die men niet uit mekaar rukt.

Als ik de twee bladzijden lange lijst overloop (met de opsomming van de noemenswaardige levensdata) die de synthese vormt van uw biografie Mr. Victor (biografie die ik toegezonden kreeg niet van U... maar van het Comité) dan vind ik er 16 maal de naam « Antwerpen » in, die als een filigraan door uw levensloop slingert...

Ik had, een maand geleden, op de receptie aangeboden door de Raad van Orde van Antwerpen aan de Algemene Raad van de Nationale Orde de gelegenheid de oprecht-aangevoelde lof te zingen van Antwerpen.

Op het gevaar af in herhaling te vallen, en de wens uitend die een Engelse schrijver (Cobb) eens uitdrukte: « A good speaker is a person who has a good memory — and hopes other people haven't », zal ik U zeggen dat, uw stad zó nauw met U verbonden is of dat U zó vergroeid zijt met uw stad, dat ik me moeilijk uw portret kan inbeelden zonder in « flou » op de achtergrond: het beeld van de stad te zien waarvan Marnix Ghysen in zijn zelfportret schreef: « Heeft er één stad in dit land zoveel gewettigde hoogmoed en begrijpelijke pretentie? Antwerpen, inspiratie van de Utopia van Thomas Morus en verkorene van Plantin — mengsel van stoeve gevoeligheid — volkomen gebrek aan respect voor macht en gezag — onmacht om tot de extremen te gaan — lust naar avontuur die in toom wordt gehouden door een onwrikbare honkvastheid. Een Antwerpenaar laat zich nooit iets wijs—maken en het is haast onmogelijk hem iets te imponeren. Men ontsnapt niet of slechts met veel moeite aan het feit dat men opgegroeid is in een decor van gedraaide zuilen, barokke engelen en heiligen—...

Dit is, passim, al kuierend met Marnix Ghysen, uit dezès werk geplukt.

Anderen hebben er glansrijke bladzijden aan gewijd — ik zou bijna zeggen van Guichardini tot Georges Rodenbach (in dit schitterend parallel dat hij eens trok tussen Brugge en Antwerpen) en ook De Bom en Elsschot. Re-center: een Frans schrijver Raymond Ritter in « Flandre au Lion ». Wat hebben al die mensen mooie dingen geschreven over Antwerpen en zijn Sinjoren: grote allures die men niet improviseert maar die de resultante zijn van 600 jaren glorie en roem...

Ik kan dus ook begrijpen dat een sinjoor nooit met vertedering spreekt over zijn stad maar veeleer de adel van zijn stad aanvoelt in de polsslag van zijn bloed.

Die weelderigheid van Sinjoren-temperament is bij U Mr. René Victor wat de physiologen een « dominante » noemen: een waaier activiteiten die bij mekaar aansluiten: onstuimig maar ingetoomd, divers maar niet uiteenlopend, vooruitstrevend maar niet bandeloos.

Het werkterrein waarop U exerceert is zó breed. Op het Congres der Vlaamse juristen te Brussel — veertien dagen geleden — had iedereen die op het podium zat een plaatsje met zijn naam en kwaliteiten. Voor U had men twee plaatjes gemaakt: het kon niet op één plaatje!

U zijt filosoof en hebt reeds in 1935 pre-adviezen gegeven voor de wel wat pompeus klinkende « Vereniging voor Wijsbegeerte des Rechts ».

U zijt Professor aan de Rechtsfaculteit.

U waart Bestuurder van de klasse Letteren, morele en staatkundige wetenschappen der Koninklijke Vlaamse Akademie.

U zijt onverpoosd de onvermoeibare hoofdredakteur van het Rechtskundig Weekblad.

U zijt de geprezen auteur en boekbespreker — en ik zou bijna van U kunnen zeggen wat Disraeli eens zei van

een man van uw soort: « The best way to become acquainted with a subject is to write a book about it... »

U zijt — ook en vooral de *advocaat*!

Liefde tot de advocatuur!

Mijnheer de Deken Mr. Wijckerheld Bisdom — die met ons aanzit aan deze feestelijke dis — U hebt schitterende bladzijden geschreven over de liefde tot de advocatuur... Ik weet niet of U uw teksten bijhoudt maar in mijn nota's heb ik de preciese tekst gevonden die mij nog steeds blijkt te behoren tot het beste dat over de psychologie van het advocatenberoep werd geschreven:

Uw tekst heeft een Vondeliaanse aanvang: Wie is het die zó hoog gezeten... Zo luidt het: « Wat verschaft aan ons beroep de kwaliteit dat het de liefde opwekt van zijn beoefenaren? Waarom zijn er velen die er dag en nacht aan denken — die zich nauwelijks rust of vakantie gunnen — die op latere leeftijd van geen ophouden willen weten? »...

U ziet: het was een premonitoire tekst — geschreven in 1954!

En dan komt de justificatie van ons enthousiasme voor de advocatuur:

— de band tussen dagelijkse werkzaamheden en de wetenschap van het Recht

— de menselijke kant van het beroep — de bijstand en assistentie van de mens in zijn détresse en in zijn moeilijkheden

— en ook een spel-element — de sport — de voortdurende strijd tegen een ander wie hij ook moge zijn — de wil om beter te doen en uiteindelijk de overwinning weg te dragen — de sport met al zijn spelregels hetzij deze liggen in Wet of overeenkomst — hetzij in normen van wat de mens in het bijzonder de advocaat, al dan niet past

— maar dit alles is niet voldoende indien de advocaat éézijdig wordt, indien zijn belangstelling zich beperkt tot zijn beroep, indien hij geen interesse heeft voor al het menselijke — culturele — artistieke — dan is het « arme advocaat »!

Een Italiaan, Pratolini in « chronaca die poveri amanti » heeft dat kernachtig gezegd: « al mondo non esiste soltanto la bottega »! Er is toch méér in de wereld dan onze eigen winkel!

Die advocaat zijt U Mr. René Victor:

en wij brengen U hulde precies omdat uw beroepsleven daarvan de illustratie is — met een onverbiddelijke continuïteit. Ik heb op U gedacht toen we deze avond de receptie bijwoonden in het Plantijn-Moretus-huis want de leuze van Plantijn « Constantia et labore » is ook de uwe! Hard werk — en continuïteit!

Onder het ancien regime onderscheidde men drie soorten advocaten:

les escoutans

les plaidans

les consultants

en La Roche-Flavin beschreef ze als volgt:

Les escoutans: zijn jonge bloesems die weldra vruchten zullen worden.

Les plaidans: « Ce sont fruits tous faits qui se cueillent tous les jours » — volgroeid fruit dat men iedere dag plukt.

Les consultants: « qui ne peuvent plus tenir sur l'arbre » (maar dat zijt U niet!).

Voor uw confrères die vandaag even rondwandelen in die boomgaard en al die bloesems en vruchten even bezien — zijt U, Mr. René Victor, in volle maturiteit.

De wens die de Deken van de Nationale Orde in grote waardering voor uw talent en in genegen vriendschap namens de Belgische Balie formuleert is: Blijf nog lang op de boom!

Antwoord van Mr. René VICTOR

De Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen is een genootschap waarvan één der belangrijkste activiteiten bestaat in het inrichten van feestelijkheden en vieringen. Elke gelegenheid wordt te baat genomen om een huldiging op touw te zetten en elk jubileum is daarbij uiterst welkom. En wanneer hier vandaag gewag kan gemaakt worden van een driedubbel jubileum, tegelijkertijd van 35, 50 en 75 jaren, is dit voor onze Conferentie een vette kluit.

Doch de Conferentie is een zeer gesloten gezelschap zodat nooit buitenstaanders aan deze dertelingen kunnen deelnemen.

Vandaag heb ik het groot genoeg vast te stellen dat er, naast de leden van de Vlaamse Conferentie, ook verschillende personen, buiten de balie, aanwezig zijn en daarom acht ik het mij ten plicht U enkele inlichtingen te verstrekken over de wijze waarop deze feestelijkheden bij ons gebeuren, inlichtingen die onze Voorzitter vergeten heeft U mede te delen.

Voor dergelijke vieringen bestaat een vaste traditie. Zij verlopen volgens een geijkt ritueel dat nooit verstoord wordt. Er is eerst een academische zitting waar de jubilaris in de bloemen gezet wordt en overladen met alle mogelijke lofbetuigingen: doch er is telkens ook een banket waar het tegenovergestelde gebeurt en waar, vooral tijdens de tafelspeechen, wraak wordt genomen voor al die lof, waar de feesteling in zijn hemd wordt gezet en waar soms met fijn scepticisme, soms met rauwe brutaliteit al zijn zwakheden, fouten, tekortkomingen en kleine kanten in het licht worden gesteld en aan ongenadige kritiek en scherpe spot onderworpen.

Tot mijn grote verbazing is men vandaag van deze vaste traditie afgeweken. Ook gedurende het banket ben ik met vriendelijkheden overstelpd geworden, wat voorzeker niemand kon verwachten.

Men is zelfs verder gegaan, en men is er toe gekomen tijdens dit banket eretekens uit te reiken!

Mijnheer de Gouverneur Kinsbergen, ik moet U van harte danken voor de vriendelijke woorden die U tot mij gesproken hebt en ik ben zeer gelukkig met de zo hoge en zeldzame onderscheiding van Laureaat van de Arbeid honoris causa, die de regering mij wel heeft willen toekennen.

Ik ben daarvoor gelukkig om een dubbele reden: Eerst en vooral omdat het uit uw handen is dat ik deze onderscheiding heb mogen ontvangen.

U hebt in uw hoge functie, op zeer korte tijd, de algemene genegenheid en een ongeëvenaard prestige weten te verwerven. Maar, niettegenstaande het eminent karakter van uw ambt, is uw hart toch steeds bij de balie gebleven, U stelt er prijs op de titel van ere-advocaat te dragen en uw vriendschap voor uw confraters is zo warm dat zelfs de jongsten onder hen U niet zullen aanspreken met de hoogwaardige titel van Mijnheer de Gouverneur, doch U zeer oneerbiedig op de schouder zullen kloppen en U zullen zeggen: « welnu Dries »...

Deze gehechtheid van U aan ons beroep en aan ons midden, gaat ons recht naar het hart.

De tweede reden waarom dit ereteken mij gelukkig maakt, is de betekenis die eraan gehecht wordt. Voorzeker, alle eretekens zijn eerbiedwaardig, doch dikwijls worden ze, vooral in ons midden, toch beschouwd met enig scepticisme, wanneer ze enkel verleend worden wegens het bereiken van een bepaalde ouderdom of het innemen van een bepaalde plaats in de hiërarchie.

Wanneer echter een ereteken wordt uitgereikt zoals thans, als beloning voor arbeid, heeft dit een hogere zin die mij in bijzondere mate verheugd heeft. Ik ben U dan ook ten zeerste erkentelijk en dank U voor de woorden die U wel hebt willen spreken.

Wij hebben hier ook aan het woord gehoord de Deken van onze Nationale Orde van Advocaten, Mr. Achille De Gryse. Het is voor mij een grote eer dat het hoofd van heel de Belgische balie aan deze vergadering heeft willen deelnemen en hier het woord heeft willen voeren. En wat is onze Deken ons nu komen zeggen?

Hij heeft onderstreept dat de Antwerpenaars pretentieuze mensen zijn. Daarin heeft hij 100 % gelijk. Ik ken geen pretentieuzer volk dan de Antwerpenaars, die zich, — misschien ten onrechte —, boven al hun landgenoten verheven achten en die dagelijks huldigen al wat in deze tijd verketterd wordt, nl. het chauvinisme en de discriminatie.

Van deze pretentie woonde ik nog onlangs een typisch voorbeeld bij tijdens de vertoning van een artiestenrevue in de Koninklijke Nederlandse Schouwburg. De scène stelde een eerste-communiefest voor in een volksmilieu waar een Antwerpse familie zich tegoed doet aan de dis. Maar tussen de genodigden was er een Gentse dame; zij was daar als een vreemde eend in de bijt en men kon niet nalaten, door allerlei kleine speldeprikken, haar tot het besef te brengen dat zij toch niet op hetzelfde peil stond als dit Antwerps gezelschap. De dame voelde dit pijnlijk aan en uiteindelijk riep zij verontwaardigd uit: « Al zin weulder van Gènte, we zin weulder toch uuk mensen!! » Typisch staaltje van Antwerpse pretentie en Antwerps chauvinisme, dat tot in het oneindige zou kunnen vermenigvuldigd worden.

Reeds in de 16e eeuw schreef Guichiardini dat Antwerpen de mooiste stad was van de wereld. Daar zijn wij vandaag nog volkomen van overtuigd.

Dit wil niet zeggen, Mijnheer de Deken, dat ik niet bijzonder veel houd van uw stad Kortrijk, dit nieuw Chicago. Kortrijk is niet enkel de stad van onze overwinning in 1302, het is in België de hoofdstad van de gastronomie. Nergens kan men een fijnere maaltijd proeven dan te Kortrijk. Ik heb dikwijls de gelegenheid gehad aanwezig te zijn op de banketten van de Conferentie der Jonge Balie uwer stad en buiten de gastronomische geneugten die ik er gesmaakt heb blijft mij steeds bij de herinnering aan de « bêtisier » die elk jaar door U op het banket wordt voorgedragen, waarin U met bewonderenswaardige vlijt al de lapsussen, vergissingen en dwaasheden hebt verzameld die voorkomen bij de gerechtelijke activiteit in conclusies, processen-verbaal, pleidooien, en zelfs in vonnissen. Ik heb daar steeds gedurende meerdere dagen genoeg aan beleefd en er hartelijk om gelachen. Een staaltje uit die « bêtisier » wil ik hier toch aanhalen: Een Kortrijks rijkswachter had P.V. opgesteld tegen een dronken voerder. Als bewijs van het misdrijf schreef hij in zijn p-v: « Er was geen twijfel dat hij dronken was, want hij sprak beschaafd Nederlands ».

Dergelijke uitlatingen kwamen telkens met dozijnen voor in uw verzameling en het zou betreurenswaardig zijn wanneer dit alles voor de juristen zou verloren gaan. Bij het vele dat U doet voor de balie zou U aan de rechtsbedeling in België een grote dienst bewijzen wanneer U deze verschillende « bêtisiers » zou willen samenbundelen en uitgeven. Wij bieden U daarvoor de « Vlaamse Rechtskundige Bibliotheek » aan.

Ook Mr. Vermeulen, de Deken van de Orde der advocaten bij de Hoge Raad der Nederlanden heeft hier wel willen spreken. Ik dank hem zeer en voor zijn aanwezigheid en voor zijn vriendelijke woorden. Ik herhaal gaarne dat ik een bewonderaar ben van Nederland en namelijk van de Nederlandse rechtswetenschap en dat wij, als Vlamingen, daaruit veel te leren hebben. Men moge mij dit verwijten en het een gebrek aan objectiviteit noemen, mijn gevoelens zullen daardoor niet gewijzigd worden en ik blijf

menen dat de Nederlandse rechtswetenschap voor ons een allerkostbaarste leerschool is.

Dit wordt niet door alle Nederlanders erkend.

Ik heb de grote eer de tafelgebuur te zijn van Mevrouw Vermeulen, dochter van de beroemde Prof. Meyers uit Leiden. Tijdens één van de laatste gesprekken die ik met deze zo betreunde geleerde mocht hebben, sprak ik hem over het onvolmaakte en het stuntelinge van de rechtstaal in Vlaanderen en hoezeer wij daaraan zouden kunnen verhelpen door ons te spiegelen aan Nederland.

Prof. Meyers zette echter dadelijk een domper op mijn enthousiasme en hij zegde me dat ook in Nederland alles niet zo volmaakt was. Tot staving daarvan haalde hij een staaltje aan van Nederlandse rechtstaal nl. een Koninklijk Besluit op de bedelarij, waarin vermeld wordt « dat het verboden is ontbrekende armen en benen ten toon te spreiden ».

Zelfs dit heeft mij niet van mening doen veranderen.

Dat de Nederlandse balie aan deze tafel door U vertegenwoordigd is, Mijnheer de Deken, stemt mij tot bijzondere vreugde want U is niet alleen een der meest vooraanstaande confrères uit ons buurland, U is ook een uitermate sympathieke persoonlijkheid, die wij zeer graag in ons Vlaams midden ontmoeten.

In het laatste nummer van het tijdschrift « Balie-Bulletin » staan allerlei artikels en verslagen over de innovatie die in Nederland is tot stand gekomen door het oprichten van de rechtswinkels — of rechtsboutieken zoals men ginder zegt, — waarin studenten in de rechten consultaties geven aan het publiek.

De Dekens van al de Nederlandse balies zijn bijegekomen en hebben hun bezorgdheid uitgesproken over deze nieuwe, zo onverwachte onderneming, die velen onder hen als een catastrofe voor het beroep beschouwen. Zij staan in hetzelfde tijdschrift gefotografeerd en het is pijnlijk hun fysionomie na te gaan, gespannen door angst en kommer. Doch tussen die groep komt ook de foto voor van Deken Vermeulen, gezeten achter een schuimend glas bier, met een brede lach op het gelaat en daaronder staat als zijn mening te lezen : « het zal zo'n vaart niet lopen ».

Een dergelijke reactie, Mijnheer de Deken, is er een naar ons hart. U hoort thuis in onze Vlaamse Conferentie. Uw mentaliteit is de onze en daarom ben ik U des te meer erkentelijk voor uw hartelijke woorden.

En nu, na deze verschillende sprekers gehoord te hebben, koesterde ik reeds de illusie dat alles zich enkel tot vriendelijkheden zou beperken en dat ik aan de onvermijdelijke steniging zou ontsnappen. Helaas, het is niet gedaan ! Er komt nog een revue. Ginder zie ik reeds de revuïsten staan grinniken en likkebaarden omdat ze goed weten dat zij toch het laatste woord zullen hebben ; dat zij uiteindelijk de waarheid zullen kunnen zeggen of zingen of... verzinnen en dat voor hen het wreedaardig genoeg is weggelegd het « feestvarken » af te slachten.

Hij die weet wat hem te wachten staat, kan zijn lot met stoïcisme ondergaan.

Ik leg dan ook gedwee mijn hoofd op het blok en verwacht met gelatenheid de genadeslag van de revuïsten.

BALIELEVEN

Verbond van Belgische Advocaten v.z.w.

Kongres 1972 te Mechelen

Het kongres van het Verbond van Belgische Advocaten, dat samenvalt met de viering van het 100-jarig bestaan van de Orde van Advocaten te Mechelen, zal doorgaan op 22 en 23 september e.k., in het Cultureel Centrum, Melaan, te Mechelen (alwaar simultaanvertaling voorzien is).

Hoofdtma : « Rechten en plichten van de advocaat in de huidige maatschappij ».

Behandelde onderwerpen :

1. « Justice pour tous », door Mrs. J. Van den Heuvel en C. Unikowski (Antwerpen-Bruxelles) ;
2. « De advocaat en de kleine en middelgrote ondernemingen », door Mr. Jean Mertens de Wilmars (Antwerpen) ;
3. « De advocaat en de informatie », door Mr. Jean-Marie De Smet (Brussel).

Een persoonlijke uitnodiging met alle nuttige inlichtingen werd aan alle advocaten verzonden.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen Jaarverslag 1971 - 1972

Het is voor de verslaggever nooit een eenvoudige taak de menigvuldige activiteiten van de Vlaamse Conferentie in een beknopt overzicht te bundelen, maar zeker dit jaar

is zulks bijna onbegonnen werk gezien de onverdroten ijver waarmee in de eerste plaats de Voorzitter zijn taak vervulde.

Nadat inderdaad de vox populi Mr. E. Lauwers als voorzitter had aangesteld, en nadat het entoesiasme van de Conferentieleden, toen zij kennis kregen van het selekte gezelschap dat voortaan het Bestuur 1971-72 zou vormen, in zekere mate geluwd was, werd een stachanovistisch programma aangevat.

Het jaar ging van start met een vliegtocht boven de stad en omliggende, een belevenis die iedereen gelukkig zonder klederscheuren doorstond, en die werd gevolgd door een bezoek aan het atoomcentrum te Mol. Hier werd elke confrater bedacht met een modieus wit jasje, een welkome afwisseling met het statige zwart dat wij gewoon zijn, en de dag werd besloten met een zeer geslaagd bezoek aan enkele instellingen in het Lierse waar het goed vertoeven was.

Er dient ook nog het uitmuntende middagmaal te worden vermeld dat wij die dag nuttigden in het restaurant De Engel in Balen.

De voornaamste activiteit van het jaarbegin is toch steeds de traditionele openingszitting waar ook thans weer een volle Assisenzaal terecht de openingsredenaar Mr. Leo Dreessen toejuichte die in een knap gedocumenteerde toespraak handelde over « Censuur en Goede Zeden », en waarin op aanvaardbare wijze een zij het dan genuanceerd standpunt ingenomen werd in deze materie die voor al te velen nog altijd een delikaat iets blijft.

Door de Voorzitter en mevrouw Lauwers werd dan in het Vleeshuis een receptie aangeboden, waarna het traditioneel Banket voor de gelegenheid en ten titel van experiment eens vervangen werd door een koud buffet. Het is duidelijk dat het hier bij een experiment zal blijven.

Gelukkig was er de revue, die bij gebreke aan gastronomisch dan toch voor spiritueel genot zorgde.

Enkele dagen later ging een informele debatavond door, bedoeld als voorlichtingsavond voor de jongere confraters,

en waarop ondervoorzitter Verhaegen sprak over het thema « Wat verwacht de strafrechter van de advocaat ? »

De Vlaamse Conferentie verleende nog haar medewerking aan een voordracht over de psychiatrie, ingericht door de Kring der Universitaire Vrouwen van Antwerpen, doch de aandacht was ondertussen reeds toegespijst op de stagiairsonvangst die ten huize van de Voorzitter zou doorgaan. Deze gebeurtenis is in de loop der jaren uitgegroeid tot een ongebreideld feest met als motto « the sky is (amper) the limit ».

Ook dit jaar mag gezegd worden dat de stoutste dromers niet teleurgesteld huiswaarts togen.

Voor sommigen slechts luttele uren later vertrok dan de autokaravaan die ons zou brengen naar Hotel Atlantic te Wimmereux waar wij een onvergetelijk gastronomisch weekend beleefden. De poëtische zeggingskracht ontbreekt mij om voldoende recht te kunnen laten wedervaren aan de schitterende gerechten die ons werden opgedist, maar de patron deed zijn 2 Michelin roosjes alle eer aan en dit wil reeds genoeg zeggen.

De avond werd nog « opgevrolijkt » door een ontzettend onweder zodat de na het diner geplande dansavond noodgedwongen bij kaarslicht moest doorgaan, wat uiteindelijk een belangrijk plus-punt bleek te zijn.

Eind november, en vooraleer andere bezigheden hem elders zouden roepen bracht Sinterklaas een bezoek aan de Conferentie. Ruim 100 advocatenspruiten werden die namiddag bedacht met koeken en chocolademelk, poppenkastspelen, vermaningen en aanmoedigingen vanwege de heilige man, die vanzelfsprekend ook elke snaak met een passend geschenk bedacht. Zo kreeg zelfs Mr. R. Victor een klein ezeltje aangeboden, dat hij zichtbaar ontroerd aan de boezem drukte.

De maand december werd afgesloten met een Causerie van deken De Gryse over « De advocaat in het Oude Rome ».

Ieder die ooit het voorrecht genoot een rede van Mr. De Gryse te aanhoren, weet welk uitmuntend spreker hij is, welke uitzonderlijke eruditie en belezenheid de zijne is en op welk een speelse en verfijnde wijze deze wordt gedebiteerd. Rijkelijk doorspekt met Latijnse citaten (en hier duizelde duidelijk merkbaar al wel eens een deel van het publiek) werd de figuur van de Romeinse advocaat op schitterende wijze belicht en terug tot leven gewekt.

Een drink, aangeboden door de directie van de Bank van Parijs en de Nederlanden, waar deze activiteit doorging, besloot deze geslaagde avond.

In januari ging het thé dansant door, ingericht ten voordele van Balie-Sport. Het werd een overweldigend succes, dat zich dra zou veruitwendigen in de weelderige uitrusting waarmee onze voetbalploeg van die datum af de Belgische velden zou opgestuurd worden.

Veel aandacht werd in deze periode ook besteed aan ernstiger problemen zoals deze in verband met de hervorming van de stage en de rechtsbijstand, waarover een druk bijgewoonde informatieavond, gevolgd door debat, werd belegd.

Ook werd een motie gestemd en een persconferentie belegd naar aanleiding van de vertraging in de praktische uitbouw van het Hof van Beroep te Antwerpen.

De Vlaamse Conferentie zal deze kwestie van zeer nabij volgen.

Een evenement was de komst naar Antwerpen van de eminente Nederlandse auteur, Harry Mulisch, die voor een zeer talrijk publiek kwam spreken over het proces Eichmann, dat hij als waarnemer bijwoonde en waaraan hij ook een boek heeft gewijd.

Op eenvoudige wijze, maar precies door die eenvoud zo beklemmend, vertelde Mulisch over het fenomeen Eichmann, de tot een moordmachine geworden mens. Nadien volgde een vraaggesprek waarbij het opviel dat ook de aanwezigen op die avond uiteindelijk bleven worstelen met de vraag die voor die periode uit de wereldgeschiedenis

wel altijd zal gesteld blijven : Hoe is zoiets mogelijk geweest ?

Op 4 februari werden twee ondervoorzitters der Conferentie bij hun 25-jarig beroepsjubileum gevierd, nl. Mrs. A. Debergh en J. Dyck. De grote opkomst bewees de simpatie die beide confraters genieten en dit bleek ook wel uit de tafelspeeches en de gelegenheidsliederen. Het behoeft geen betoog dat ook de dames der jubilarissen in de hulde betrokken werden, en dank zij schier onmenselijke inspanningen van de penningmeester kon zelfs een geschenk worden aangeschaft, dat natuurlijk prompt werd overhandigd.

Het jaarlijks bal bracht dan gelukkig het financiële opkikkertje dat broodnodig was ; de kaartenverkoop bereikte ongeëvenaarde toppen zodat van die kant de zaak reeds van tevoren voledig rond was. Op de avond zelf bleef de opkomst weliswaar iets beneden de verwachtingen doch dit deed zeker niets af aan de jolijt.

Onmiddellijk na het bal zou de natuurlijke gestrengheid van de voorzitter ons weer naar de ernst voeren. Willy Callewaert, Herman Van der Poorten, Hugo Schiltz en Willy Martens zouden de degens kruisen in een paneelgesprek over de herstructurering der politieke partijen en de progressieve frontvorming. Wereldschokkende nieuwigheden worden op dergelijke avonden natuurlijk nooit gedebiteerd, maar het debat werkte toch zeer verhelderend voor al wie zich enigszins aan de binnenlandse politiek interesseert, al kwam het er uiteindelijk op neer dat iedereen zichzelf en zijn partij als progressief betitelde. Of de vlag steeds de lading dekt is natuurlijk weer een andere vraag.

Een beperkte afvaardiging was ook aanwezig te Tilburg waar een pleitwedstrijd werd ingericht voor de Zuidelijke arrondissementen door de plaatselijke balie en waarop de balies van Antwerpen en Turnhout waren uitgenodigd. Onze kleuren werden verdedigd door Mr. H. Coveliers, lauraat van de H. de Jonghwedstrijd 1971, die een zeer eervolle derde plaats wist te bemachtigen.

Zoals het in het verleden reeds gebeurde werd ook dit jaar weer besloten een activiteit in te richten waarvan de opbrengst een humanitair doel ten goede zou komen. De keus viel dan bijna als vanzelfsprekend op het Dorp Nr 2 Koningin Fabiola, het schitterende werk waar onze simpatieke politierechter Dassen de weinige vrije tijd waarover hij beschikt, aan opoffert. In de vernieuwde provinciale schouwburg werd een zeer verzorgde en geslaagde opvoering gebracht van het toneelstuk « Volpone » van B. Johnson door het Augustijntheater.

Uiteindelijk, en alhoewel wij gehoopt hadden op een iets ruimere opkomst, kon, na aftrek der onkosten, toch nog een niet onaardig bedrag ter beschikking van dit werk gesteld worden. Het past in dit verband te wijzen op het feit dat de overhandiging van deze fondsen plaats had tijdens een intieme ontvangst in het dorp waarbij het bestuur de gelegenheid kreeg de lokalen van naderbij te bezichtigen. De aandacht der confraters wordt gevestigd op de boekbinderij die perfect werk levert tegen voordelige prijzen. Voor inlichtingen wende men zich tot rechter Dassen.

In de loop van deze weken was echter reeds een der hoogtepunten van het jaar in voorbereiding nl. het proces « de zaak Lee Oswald », een reconstructie der ogenblikken onmiddellijk voorafgaand aan de moord op J. F. Kennedy met de eraan verbonden nasleep, dit alles in het kader van een rechtspraak met op de beschuldigenbank Lee Harvey Oswald.

Het Assisenhof werd voorgezeten door de voorzitter der Vlaamse Conferentie met Mrs. H. De Winter en H. Lange als verslaggevers. Het verslag werd begeleid door een schitterende diamontage, verzorgd door Mr. F. Mattheesens jr.

Er waren deskundige verslagen vanwege prof. Breuet, wapendeskundige en dr. C. Hänsch.

Nadien kruisten Mrs. Erdman en W. Van den Brande, als openbare aanklagers en Mrs. De Munck en E. Verrijken als verdedigers, de degens.

De debatten die door een nokvolle assisenzaal met de meeste aandacht beluisterd werden (wat heel wat betekend als men nagaat dat zij 5 uren in beslag namen) werden gevolgd door een receptie in de wandelzaal van het gerechtshuis, tijdens dewelke de stemming plaats vond, want het was het publiek dat de rol van jury vervulde.

Uiteindelijk werd met een grote meerderheid Oswald schuldig verklaard aan moord op J. F. Kennedy. Hiermede was dan wel het proces maar niet de receptie ten einde, want de vele discussiepunten die tijdens de pleidooien werden behandeld waren nog lang niet uitgeput.

Het weze nog vermeld dat deze bijzonder geslaagde namiddag, ook het onderwerp uitmaakte van een BRT reportage, en dat de ganse rechtszitting heruitgezonden werd door BRT 2, radio Antwerpen.

De conferentieleden hadden dit jaar werkelijk tenaauwer-nood de tijd om op adem te komen, want onmiddellijk na deze gedenkwaardige Assisenzaak, wachtten hen worsten in alle kleuren en maten in de Riddershoeve te Schoten waar het jaarlijkse worsten- en bierfeest slechts de prelude is van de stagiairsrevue; de gelegenheid waar voor eenmaal 's jaars de traditionele deemoedige en respectvolle houding van de stagiair tegenover zijn patroon verdwijnt om plaats te maken voor de meest genadeloze satire en de scherpste spot.

Alhoewel dit jaar met een volledig nieuwe bezetting werd gestart, werd deze traditie stevig in leven gehouden en is de opvolging dus volledig verzekerd.

De 14-daagse retraite in het kader van het Paasverlof was voor velen zeer welgekomen, niet in het minst voor de nu stilaan toch zwaar geteisterde bestuursleden, en na deze rustkuur werd voorzichtig doch vastberaden terug van wal gestoken met een bezoek aan het criminologisch museum dat in een verborgen uithoek van het gerechtshuis ondergebracht is.

Nadien volgde nog een bijzonder belangwekkend bezoek aan het radiologisch station van de mobiele brigade en aan de telekomandokamer van de verkeerspolitie van Antwerpen in het Administratief Centrum, Oudaan.

Deze welgevulde avond werd besloten met een bezoek aan het politiemuseum, waar de ouderen onder ons met weemoed konden verwijlen bij de ledopoppen in oude politieuniformen die er tegelijkertijd krijgshaftiger en vriendelijker uitzagen dan de tegenwoordige.

Op 6 mei 1972 werd van wal gestoken met een ciclus waarvan de mogelijkheden welhaast onbeperkt zijn: de Vlaamse Conferentie bezoekt haar burgemeesters. De start werd gegeven met een bezoek aan de gemeente Schoten waar Mr. Imier ons trots enige der jongste verwezenlijkingen van zijn gemeente liet bezichtigen zoals het waterzuiveringsstation en het zwembad. Ondanks het feit dat de leden der Conferentie gewoonlijk niet zoveel entoesiasme opbrengen voor water werd alles toch met veel aandacht gevolgd en het zelfde kan (al is dit op zijn minst een understatement) gezegd worden van de receptie die ons werd aangeboden en die een getuigenis was van de doortastendheid waarmee de problemen in de gemeente Schoten worden aangepakt.

Hopelijk zullen de volgende burgemeesters die wij zullen bezoeken minstens de prestatie van Schoten willen evenaren.

Ondertussen had de Balievoetbalsploeg, na een aarzelend competitiebegin de vorm en de homogeniteit der grote dagen teruggevonden en het was dan ook volkomen voorbereid dat zij de komst afwachtte der delegaties van Amsterdam, Rotterdam en Parijs, waardoor de traditie der grote tornooien weer werd opgenomen.

Na in de ziften Amsterdam met 5-2 te hebben verslagen, werd in een grootse finale op het A terrein van het

Beerschot-stadion Parijs met 4-0 overwonnen door de Antwerpse ploeg waarvan de coach, Piet Van den Berghe dan ook trots de beker in zijn kast kon opbergen.

Het weze vermeld dat bekens en plaketten werden overhandigd op het stadhuis te Antwerpen door burgemeester Craeybeckx.

Uiteindelijk namen de vreemde bezoekers de nederlaag nu ook weer niet zo dramatisch op: dit bleek vooral tijdens het breugeliaanse avondfeest dat doorging in de Martinushoeve te Zandvliet en waar de uitnodigingen voor toekomstige ontmoetingen mild werden rondgestrooid en vlijtig genoteerd (nu maar zien wat er van komt).

Gewoonlijk viert tegen het jaareinde de sportiviteit hoogtij met de bowling, tennis, turnen en ping-pongkampioenschappen.

Dit jaar was er nog een extraatje nl. een afdaling van de Lesse, een waagstuk voor de supersportieven.

Tijdens de incidentrijke tocht in de ranke vaartuigjes verdwenen wel enkele confraters in het kolkende water (onder het hartelijk gelach trouwens van hun reisgenoten), maar iedereen geraakte uiteindelijk, nat en moe doch vol-daan, ter bestemming. Interessant was wel de zeer heterokliete kledij waarmee de deelnemers (vooral dan dezen die een duik genomen hadden) zich die dag omhulden.

Een schitterend avondmaal in de Hostellerie de Bouvignes nabij Dinant en een luidruchtige autobusreis besloten deze dag.

Een orgelpunt van dit werkingsjaar was de viering van onze ere-voorzitter Mr. René Victor, 75 jaar oud, 50 jaar advocaat, 35 jaar Rechtskundig Weekblad en zodanig verknocht met de Vlaamse Conferentie dat hij er a.h.w. de belichaming van geworden is.

De zaken werden werkelijk groots opgevat met een druk bijgewoonde academische zitting waarop na de inleidning door de Voorzitter, het woord werd gevoerd door Mr. Wyckerheld Bisdom namens de Nederlandse vrienden, en verder door raadshere A. De Vreese, Mr. Willy Calewaert, stafhouders E. Boonen en E. Ooms, die het Liber Amicorum «Recht in Beweging» overhandigde. Ontroerd dankte de gehuldigde in een sobere evokatie van de voorbijgejaren van strijd met wisselende kansen maar die toch geleid heeft tot de volledige ontvoogding van het Vlaamse rechtsleven.

De Raad der Orde bood dan een receptie aan in het Plantijn-Moretusmuseum, en de kenners van het genre (en zij waren talrijk opgekomen) verzekerden ons dat het hier om een ongeëvenaard topnummer ging.

Het was dan ook in wisselende graden van uitbundigheid dat de gasten zich diezelfde dag ten derden male weezagen bij het zeer verzorgde banket dat doorging in de zalen De Boeck en waar uitnemende tafelspeeches te beluisteren vielen: het woord werd gevoerd door goeverneur Kinsbergen, deken De Gryse en deken Vermeulen en natuurlijk ook door de feesteling, waarna dan de «oude» revuïsten een retrospectieve gaven van 25 jaar revue: vele oude liedjes en teksten maar ook nieuwe nummers ter illustratie van de eeuwige jeugd van deze onvolprezen artiesten.

De Herman de Jongh wedstrijd zag ditmaal slechts vijf deelnemers: Mrs. E. De Naeyer, E. Van Camp, E. Boute-mans, E. Vervaeke en B. Hänsch, wat ongetwijfeld te weinig is als we de enorme hoeveelheid stagiairs aan onze balie overschouwen, en als we nagaan welke vorstelijke prijzen de laureaten in de wacht kunnen slepen.

De proclamatie zal traditiegetrouw op de openingszitting gebeuren zodat ik mij niet over de verdiensten der verschillende kandidaten wens uit te spreken, maar het mag wel gezegd worden dat het algemeen peil zeer bevredigend was.

Langzamerhand wordt het jaarlijks tuifneest in de uitgestrekte domeinen van Mr. Claessen ook een traditie: hengel- en petanquewedstrijden wisselen af met wilde

voetbalspelen, dit alles overgoten met liters bier, terwijl een monkelende Hugo Claessen zijn kippetjes braadt onder de bewonderende ogen der dames. Dat voor deze dag een stralende zon was komen opdagen, vormde het zoveelste bewijs van het wondere doorzicht waarvan Voorzitter en Bestuur in de loop van het jaar zoveel proeven hadden geleverd. Want het jaar was ten einde.

Nog een laatste krachtinspanning werd van de leden gevraagd voor het eindejaarsbanket in het chalet van het Antwerp Stadion, waar de sportprijzen werden overhandigd en waar de Conferentie afscheid nam van het Bestuur 1971-72. Mogen hier hun namen nog eenmaal schitteren :

Voorzitter : E. Lauwers ;

Ondervoorzitters : D. Wostyn, H. Claessen, H. De Winter ;

Sekretarissen : H. Lange, E. Van Vliet ;

Penningmeester : C. Masson ;

Sport : P. Van den Berghe.

Maar de droefenis om hen die heengingen was slechts van korte duur, want met eenparigheid van stemmen en met groot entoesiasme werd Mr. F. C. « Wannes » Collin tot nieuw voorzitter verkozen.

Hij stak prompt van wal met een schitterende, fel toegejuichte verkiezingsrede en nadat hij zijn nieuw bestuur had voorgesteld, kon ieder conferentieelid met vertrouwen de toekomst tegemoet zien : een nieuw schitterend werkingsjaar ligt ongetwijfeld weer in het verschiet.

H. Lange.

Orde der Advocaten bij het Hof van Cassatie.

Samenstelling van de Raad der Orde.

Stafhouder : Mr. Jules Fally ; leden : Mr. Pierre Ansiaux, Mr. Henri De Bruyn, Mr. Jean Faurès, Mr. Arnould Bayart.

Orde der Advocaten bij de Balie te Mechelen.

Samenstelling van de Raad der Orde.

Stafhouder : Mr. J. Van de Werf ; leden : Mr. K. J. Van den Heuvel, Mr. J. Lens, Mr. Pouppez de Kettenis A., Mr. Van den Eede L., Mr. Dewachter V., Mr. Verhavert J., Mr. De Ridder J.

Orde der Advocaten bij de Balie te Dendermonde.

Samenstelling van de Raad der Orde.

Stafhouder : Mr. Robert Marechal ; leden : Mr. Gaston Grysolle, Mr. Gustaaf Deckers, Mr. Jean Heyvaert, Mr. René Van Poecke, Mr. Annie Pauwels, Mr. Fernand Schuerman, Mr. Werner De Vos, Mr. Robert Joos, Mr. Roger Cassiman, Mr. André Moreels, Mr. Guy Van Hulse, Mr. Roger Guns, Mr. Luc Wiemeersch, Mr. Theofiel Heynderickx.

Orde der Advocaten bij de Balie te Kortrijk.

Samenstelling van de Raad der Orde.

Stafhouder : Mr. Jos Beele ; leden : Mr. Pierre Roose, Mr. Maurice Claeys, Mr. Pierre Gillon, Mr. Albert Leuridan, Mr. André Malfait, Mr. Guy Van den Berghe, Mr. Jacques D'Hulst, Mr. Georges Gheysen, Mr. Michel Albers, Mr. Jozef Vandenbulcke, Mr. Alberic Van Eeckhout, Mr. Willy Lietaer, Mr. André Kempinaire (secretaris), Mr. Charles Leysen.

Orde der Advocaten bij de Balie te Turnhout.

Samenstelling van de Raad der Orde.

Stafhouder : Mr. Marcel Van Damme ; leden : Mr. Raymond Schuermans, Mr. Herman Van Gorp, Mr. Frans Wouters, Mr. Jacques De Cannière, Mr. Paul Levrie, Mr. Robert Van Rompaey, Mr. Willy Stijnen, Mr. Hugo Schrijvers, secretaris : Mr. André Demet.

Vlaams Pleitgenootschap bij de Balie te Brussel.

Samenstelling van het bestuur voor het jaar 1972-1973.

Voorzitter : Louis Van Orshoven ; ondervoorzitters : René Butzler, Jan Oostvogels ; sekretaris : Xavier De Kesel ; penningmeester : Herman Verlinden ; leden : Willy Landuyt, Alfons Vastersavendts, August De Ridder, Irma Van Achter, Wilfried Van Cauwelaert, Etienne Van Vaerenbergh, Luc Deleu.

Vlaamse Conferentie van de Balie bij het Hof van Beroep te Gent.

Samenstelling van het bestuur voor het jaar 1972-1973.

Voorzitter : Mr. Paul Van Malleghem ; ondervoorzitter-schatbewaarder : Mr. Jean-Charles De Preter ; sekretaris : Mr. Antoon Van Damme ; leden : Mr. Jacqueline Verschoore, Mr. Piet Van Eeckhaut, Mr. Arsène Ryckaert, Mr. Gilbert Mestrum, Mr. René Verstringhe, Mr. Jean-Pierre Quintyn ; verantwoordelijken voor de vervangingsdienst : Mr. Geert Baert, Mr. Annie-Rose Vanlaere ; vertegenwoordiger der stagiairs : Mr. Rita Van Peteghem.

De Vlaamse Conferentie van de balie te Gent zal haar plechtige openingsvergadering houden op zaterdag 28 oktober e.k.

Meester H. Mestrum zal de openingsrede uitspreken.

Conferentie der Jonge Balie te Kortrijk.

Samenstelling van het bestuur voor het jaar 1972-1973.

Voorzitter : Mr. Leo Maeyens ; secretaris : Mr. Marc Henderickx ; schatbewaarder : Mr. Christiane Taelman.

De Conferentie der Jonge Balie te Kortrijk zal haar plechtige openingsvergadering houden op zaterdag 30 september 1972 te 15.30 uur, in het Gerechtshof te Kortrijk.

De openingsrede wordt uitgesproken door Mr. Bruno Van Dorpe die zal handelen over « Problemen in verband met de B.R.T. ».

's Avonds om 19.30 uur heeft het traditioneel banket plaats in de zaal van het Hotel du Damier, Grote Markt 42 te Kortrijk.

Vlaamse Conferentie der Balie van Antwerpen.

De Vlaamse Conferentie bij de Balie te Antwerpen zal haar plechtige openingszitting houden op 14 oktober e.k.

MEDEDELINGEN

Professor J. Gilissen, 60 jaar !

Op 31 augustus 1972 vierde professor Dr. J. Gilissen zijn 60 jaar. Naast zijn belangrijke functie als auditeur-generaal (sinds 1965) en professor aan de V.U.B. (sinds

1941), wensen wij vooral zijn uitzonderlijke betekenis en zijn zeer voorname rol voor de studie van de Rechtsgeschiedenis in ons land te releveren, waarvoor hij met het doctoraat honoris causa aan de universiteiten van Rijsel en Straatsburg en met het lidmaatschap van de Koninklijke Vlaamse Academie (sinds 1957) vereerd werd.

Naast het voorzitterschap van de Koninklijke Commissie voor de Uitgave der Oude Wetten en Ordonnantien (sinds 1969) en het zeer actief secretariaat-generaalschap van de « Société Jean Bodin pour l'histoire comparative des institutions » (sinds 1950), bekleedt hij het voorzitterschap van de « Société d'histoire du droit des pays flamands, picards et wallons » (sinds 1968), het actief lidmaatschap van de dagelijkse redactie van het Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis, het directeurschap van het « Centre d'Histoire et d'Ethnologie Juridique de l'Institut de Sociologie » (U.L.B.), het lidmaatschap van het Comité van de Société d'Histoire du Droit (Parijs), het tesorierschap (sinds 1965) van de « Association internationale d'Histoire du Droit et des Institutions ».

Met professor F. L. Ganshof is hij de belangrijkste en grootste Belgische rechtshistoricus, die in het buitenland een zeer groot prestige voor onze Belgische rechtshistorici wist te verwerven.

Wij hopen voor de studie van de rechtsgeschiedenis in ons land, waarvan hij de stimulerende en inspirerende motor is geworden, dat hij verder nog vele jaren met zijn dynamische werkkraft talrijke wetenschappelijke studies van rechtshistorische aard, evenals nopens het strafrecht, de criminologie en de rechtsvergelijking moge publiceren!

L. Th. Maes.

Vrije Universiteit te Brussel
Faculteit van de Rechtsgeleerdheid
Chevron-Oil Prijs Belgium.

Op donderdag, 29 juni, werd de Chevron-Oil Prijs 1970-1971, ter waarde van 25.000 fr., plechtig toegekend aan de heer Y. Van de Steen, Doctor in de Rechten, Licentiaat in de Criminologische Wetenschappen en sedert oktober 1969 navorser bij het « Centrum voor de studie van het Recht van de Verenigde Naties en van de gespecialiseerde instellingen ».

Hij droeg een werk voor, getiteld: « Rijden onder invloed, verkeersveiligheid en veiligheid van de kinderen in het wegverkeer, bijdrage tot de studie van de criminologische en juridische vraagstukken in verband met alcohol en verkeersveiligheid ».

René Marcq-Prijs.

Op 7 juli e.k. had in de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid de plechtige uitreiking plaats van de René Marcq-Prijs van 1969-1970 en 1970-1971, ten bedrage van 10.000 frank.

De laureaten werden gekozen tussen de studenten die het meest beantwoorden aan de eisen gesteld voor het leveren van wetenschappelijk werk. Zij werden beoordeeld over het geheel van hun prestaties gedurende de 3 doctoraatsjaren. De laureaten zijn:

— voor 1969-1970: mevrouw Hélène Casman-Vlieghe, assistente;

— voor 1970-1971: ex aequo: de h. André Spruyt en mejuffer Annie Thuym.

Vrije Universiteit Brussel.

Faculteit van de Rechtsgeleerdheid.

Te begeven cursus.

De Vrije Universiteit Brussel meldt de externe vacature van volgende cursus in de Faculteit van de Rechtsgeleerdheid:

« Goederenrecht » (Burgerlijk recht) - artikelen 516 tot 717 (30 uren - eerste licentie in de rechten).

Sollicitaties met curriculum vitae (in 2 exemplaren) en publicaties worden ingewacht tot 1 september 1972 bij de heer rector van de Vrije Universiteit Brussel, Adolphe Buyllaan, 105, 1050 Brussel.

TIJDSCHRIFTEN

(VLAAMS BELGIE)

Tijdschrift voor Privaatrecht, jaargang 1972, n° 1.

Suetens-Bourgeois G., De vergoedingen in het huwelijksvermogensrecht en de muntontwaarding. — Dorhout Mees T. J., Subrogatie van de verzekeraar. — Traest G., Overzicht van de wetgeving (1 juli 1971-31 maart 1972). — Boekbespreking.

Omnilegie, jaargang 1972, nummer mei.

Rechtspraak.

Verzameling der arresten van de Raad vn State, jaargang 1972, nummer januari.

Rechtspraak.

De Advocaat, jaargang 1972, nummer 1.

Achille De Gryse, Editoriaal. — Achille De Gryse, De nationale Orde en de problemen van de Balie. — Louis Gielen, Woord vooraf van de Voorzitter. — L. Mortier, Wat de middenstand denkt van de balie van vandaag en verwacht van de balie van morgen. — Franz E. P. Van Walle, De advocaat en het sociaal milieu. — A. Delourme, De advocaat en de werknemerswereld. — Besluiten van het kongres van het Verbond van Belgische advocaten te Verviers. — Lucien Janson, Betreffende enkele internationale advocatenverenigingen.

Tijdschrift voor bestuurswetenschappen en Publiekrecht, jaargang 1972, n° 3.

Dr. J. R. Stellinga (Nederland), Aansprakelijkheid voor rechterlijke handelingen. — E. Deloof, Brussel en de culturele autonomie. — Advies van de Hoge Raad der Nederlanden over de toetsing van de grondwettigheid van wetten. — J. Suetens, De afdeling wetgeving van de Raad van State en de grondwet. — L. Prakke, Laatste nieuws over de Eerste Kamer van de wetgeving betreffende de organisatie van de rechterlijke macht. — F. Beirnaert, Gemeentewezen. — Rechtspraak.

Rechtspraak der Haven van Antwerpen, jaargang 1972.

Inhoudstafel.

Jaargang 1972, n°s 1 en 2.

Rechtspraak over: Aanvaring. — Commissionair-expediteur. — Rivierbekrachting. — Scheepvaartongeval. — Vervoer per spoor. — Vervoer over de weg. — Wegverkeer. — Zeebevrachting.

Europees Vervoerrecht, jaargang 1972, n° 3.

Carlo Van den Bosch, Albert Lilar, Vingt-cinq années de présidence du Comité Maritime International. — Dr. H. Wassermeyer, Die Rechtlichen Probleme der Schubschiffahrt. — Dr. W. F. Van Gunsteren, Fragen der Rhein-Main-Donau Verbindung. — Rechtspraak.

Tijdschrift van de Vrederechters, jaargang 1972, n° 4.

Rechtspraak. — Bibliographie.

Nummer 5.

Rechtspraak.

Tijdschrift voor Sociaal Recht, jaargang 1972, nummers 6 en 8.

De Broeck G., De sociale wetgeving in 1971. — Allocution prononcée par le procureur général de la Cour à l'audience solennelle de la Cour du travail de Bruxelles le 2 septembre 1971. — Clayes A. en Van de Put R., Profiel van rechtspraak.

Tijdschrift voor Gemeenterecht, jaargang 1972, n° 6.

Boekbespreking. — Belastingen. — Bossen en wouden. — Eed. — Onverenigbaarheden en verbodsbepalingen.

De Gemeente, jaargang 1972, n° 5.

Van de redactie. — In en rond de vereniging. — Het cultuurpact. — Ir. J. De Ries, Het tienjarenplan 1969-1978 voor de verlichting van de gewone rijkswegen. — M. Leroy, De tekorten in de openbare ziekenhuissector. — Actualiteit. — Raadplegingen. — Wetgeving-rechtspraak (met commentaar). — Verzorg uw taal, door J. Verhasselt. — Boekbespreking. — Kroniek « Openbare Onderstand ».

Nummer 6/7.

Van de redactie. — In en rond de vereniging. — Belangrijk gesprek met Minister J. De Saeger. — J. M. Berger, De adviesraden voor vreemdelingen. — R. P. Horion, De rechtstoestand van het tijdelijk personeel van het gemeentelijk onderwijs. — Bert Maes, In Lokeren

was men het huisvuil zat. — Actualiteit. — Raadplegingen. — Wetgeving-rechtspraak (met commentaar). — J. Verhasselt, Verzorg uw taal. — Kroniek « Openbare onderstand ».

De Verzekeringswereld, jaargang 1972, n° 6.

H. De Graef, Jacht en verzekering. — De antwoordman. — H. De Graef, Levensverzekering, tarieven en argumenten. — Leerzame branden. — Boekennieuws. — Nieuws van de maatschappijen. — H. De Graef, rechtspraak. — Dr. Jur. E. Bonten-Cléméur, Betrekkingen met de buitenwereld in het verzekeringswezen.

Nummer 7.

Levensverzekering - collectieve publiciteit door de B.V.V.O. — J. Stasseyns, Het katapulteren van voorwerpen op de weg. — H. Thijs, Schorsing van de verzekering. — P. Fierens, Ter overweging. — J. Van de Rijck, De inrichtingen van het Belgisch bedrijfsleven, de maatschappelijke zekerheid. — Inschrijving van motorvoertuigen - verwisseling van nummerplaten. — Nieuws van de maatschappijen. — Boekennieuws. — H. De Graef, Levensverzekering, tarieven, argumenten. — H. De Graef, Verzekering tegen diefstal.

Bulletin van de Europese Gemeenschappen, jaargang 1972, n° 6.

Ondertekening van het Verdrag tot oprichting van het Europees universitair Instituut. — Eerste deel: documenten, feiten en studies. — Tweede deel: gemeenschapsactiviteiten in april 1972. — Derde deel: mededelingen, bronnen en referenties.

Nummer 5.

De gemeenschap en de toekomst door de heer S. L. Mansholt, Voorzitter van de Commissie, voor het Europese Parlement. — Eerste deel: documenten, feiten en studies. — Tweede deel: gemeenschapsactiviteiten in maart 1972. — Derde deel: mededelingen, bronnen en referenties.

Oriëntatie, jaargang 1972, n° 6.

Ten geleide. — M. Meersschaut, De binding van de collectieve arbeidsovereenkomst. — R. De Paepe, Licht(er) werk. — S. de Borman, Is de werkgeversbijdrage voor de groepsverzekering een loon? — Flitsen, problemen van sociale actualiteit. — Rechtspraak - sociale zekerheid. — Uit het Staatsbld.

Wet en Recht, jaargang 1972, n° 4.

De moederschapsbescherming. — Inleidende begrippen. — Toepassingsgebied. — Beschermingsmaatregelen. — Vastheid van betrekking. — Bijzondere beschermingsmaatregelen betreffende het verrichten van arbeid. — Verbod overwerk te verrichten. — Gewaarborgd weekloon. — Gewaarborgd maandloon. — Opzegging gegeven tijdens het moederschapsverlof. — Bibliographie.